

A magyar adórendszer újraelosztási hatásai

KREKÓ JUDIT – ERŐS HANNA – GRESKOVICS BORI –
HAJNAL ÁRON – SCHARLE ÁGOTA

KRTK-KTI WP – 2022/15

2022 augusztus

<https://kti.krtk.hu/wp-content/uploads/2022/08/CERSIEWP202215.pdf>

KRTK-KTI Working Papers are distributed for purposes of comment and discussion. They have not been peer-reviewed. The views expressed herein are those of the author(s) and do not necessarily represent the views of the Centre for Economic and Regional Studies. Citation of the working papers should take into account that the results might be preliminary. Materials published in this series may be subject to further publication.

A KRTK-KTI Műhelytanulmányok célja a viták és hozzászólások ösztönzése. Az írások nem mentek keresztül kollegiális lektoráláson. A kifejtett álláspontok a szerző(k) véleményét tükrözik és nem feltétlenül esnek egybe a Közgazdaság- és Regionális Tudományi Kutatóközpont álláspontjával. A műhelytanulmányokra való hivatkozásnál figyelembe kell venni, hogy azok előzetes eredményeket tartalmazhatnak. A sorozatban megjelent írások további tudományos publikációk tárgyát képezhetik.

ÖSSZEFOGLALÓ

A tanulmány a magyar egykulcsos adóreform, illetve a családi adó- és járulékkedvezmény jövedelem-újraelosztási hatásait vizsgálja. Tanulmányunk részletesen vizsgálja a családi kedvezmények hatásait, illetve – a 2020-as adminisztratív adatok használatának köszönhetően – a korábbi becsléseknél pontosabb képet ad az egykulcsos adóreform hatásairól is. Az adóreform keretében 2011 és 2013 között több lépésben kivezették a sávós adózást és az adójóváírást, így a munkajövedelmet egységesen 16 százalék (2015-től 15 százalék) adó terheli, illetve lényegesen szélesítették a családi adóalap-kedvezményeket. Az új személyi jövedelemadórendszer a magas jövedelműeknek, illetve a sokgyermekeseknek kedvez, míg fő vesztesei az alacsony jövedelmű és/vagy gyermektelen, illetve egy gyermeket nevelő munkavállalók. Eredményeink szerint, noha a gyermekek után igénybe vehető adó- és járulékkedvezmények jövedelemhez viszonyított aránya a jövedelmi szint emelkedésével csökken, összességében minimálisan térítik el az átlagos adóterhelés elosztását. Így az szja rendszer a kedvezményeket figyelembe véve is lényegében egykulcsosnak tekinthető, az adófizetők jövedelmi tizedeinek adózás előtti és utáni részesedése gyakorlatilag megegyezik. A családi adókedvezmény a magas jövedelmű sokgyermekeseknek kedvez az egygyermekes vagy szegényebb családokkal szemben. Legnagyobb nyertesei a legfelső jövedelmi tized három- vagy többgyermekes adófizetői: ez a 22 ezer adófizető, a gyerekkedvezményt igénylő összes adózó mindössze két százaléka kapja a teljes családi adókedvezmény 10 százalékát, a legalább három gyermek után igénybe vett kedvezmények csaknem harmadát.

JEL: H24, H23

Kulcsszavak: egykulcsos adóreform, jövedelemadó, újraelosztás, családi adókedvezmény

Krekó Judit

KRTK Közgazdaság-tudományi Intézet,
1097, Tóth Kálmán utca 4

és

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet,
1074 Budapest, Dohány u. 84.

e-mail: kreko.judit@krtk.hu

Erős Hanna

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet,
1074 Budapest, Dohány u. 84.

hanna.eros@budapestinstitute.eu

Greskovics Bori

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet,
1074 Budapest, Dohány u. 84.

bori.greskovics@budapestinstitute.eu

Hajnal Áron

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet,
1074 Budapest, Dohány u. 84.

és

Budapesti Corvinus Egyetem, 1093
Budapest, Fővám tér 8

e-mail:

aron.hajnal@budapestinstitute.eu

Scharle Ágota

Budapest Szakpolitikai Elemző Intézet,
1074 Budapest, Dohány u. 84.

e-mail:

agota.scharle@budapestinstitute.eu

The redistributive effect of the Hungarian flat tax system

JUDIT KREKÓ – HANNA ERŐS – BORI GRESKOVICS–

ÁRON HAJNAL – ÁGOTA SCHARLE

ABSTRACT

The study examines the income redistribution effects of the Hungarian flat-tax and the introduction of the novel family allowance scheme on the basis of administrative data for 2007, 2011 and 2020, which yields more accurate estimates than previous studies based on aggregated or survey data. Between 2011 and 2013, progressive taxation was abolished, and a flat income tax was introduced, along with a substantial widening of pre-existing family tax credits. We find that the tax reform has favoured high-income earners and taxpayers with children, while the main losers are low-income and/or childless workers. While the family tax credit system is progressive to some extent, this effect is in practice negligible, therefore the income tax system can still be considered flat. The family tax credit scheme favours wealthy families with many children over low-income families with fewer or no children. The biggest winners of the scheme are taxpayers in the top income decile with three or more children: these 22,000 taxpayers (that is, 2 percent of all recipients) receive 10 percent of the total amount of the family tax credit, and almost a third of the credit allocated to families with three or more children.

JEL codes: H24, H23

Keywords: flat tax reform, income tax. redistribution, family tax credit

1 Bevezetés¹

Az egykulcsos jövedelemadórendszer az adórendszerek egy olyan típusa, melyben a jövedelmet terhelő adókulcs nem függ a jövedelmi szinttől és a jövedelem forrásától, szemben a progresszív adórendszerekkel, ahol a magasabb jövedelmeket magasabb adókulcs terheli. Az adópolitika és az adórendszerek paraméterei számos csatornán keresztül szignifikáns gazdasági és társadalmi következményekkel járnak. Ennek megfelelően az egykulcsos adórendszerek különböző hatásait is jelentős nemzetközi és hazai szakirodalom vizsgálta.

Egy adórendszer akkor optimális, ha a szükséges költségvetési bevételt és a jövedelmek kívánatos újraelosztását a lehető legkisebb társadalmi költséggel (adminisztrációs költségek és torzító hatások) éri el. A klasszikus egykulcsos adórendszer a nemzetközi tapasztalatok szerint a társadalmi költségeket illetően előnyös lehet: csökkenti a magasabb jövedelmek marginális adókulcsát, ezáltal növelheti a magasabb jövedelműek munkakínálatát (Adhikari & Alm, 2016), és csökkentheti az adóelkerülést (Ivanova és mtsai., 2005), illetve az adózás adminisztratív költségeit is (Hall & Rabushka, 2007). Az egykulcsos rendszer azonban csökkenti az újraelosztás mértékét, és ezáltal növeli a jövedelmi egyenlőtlenségeket, indirekt módon pedig a vagyoni egyenlőtlenségeket is, továbbá – az új kulcs mértékétől és a gazdasági szereplők reakciójától függően – csökkentheti az állami adóbevételt.

Jelenleg igen kevés országban működik egykulcsos adórendszer. Bár a rendszerváltást követő két évtizedben számos poszt-szocialista ország vezetett be egykulcsos személyi jövedelemadót (szja-t), klasszikus egykulcsos rendszer sehol nem épült ki a régióban, és a 2010-es évek végére a legtöbb ország az szja-ban is visszatért a többkulcsos megoldáshoz.

Az egykulcsos rendszer kiépítését célzó, ténylegesen megvalósult reformok a várakozásokhoz képest szerény, illetve nehezen kimutatható eredményeket hoztak a gazdasági növekedés tekintetében, miközben az egyenlőtlenségeket egyértelműen növelték (Barrios és mtsai., 2020; Saavedra, 2007). Ennek egyik oka, hogy sehol nem lett ténylegesen egykulcsos a rendszer – ami arra utal, hogy az elméleti koncepciót nehéz megvalósítani. További nehézség, hogy mivel a kulcsok egyszerűsítését általában más intézkedésekkel (például az ellenőrzés szigorításával) együtt vezették be, nehéz szétválasztani, hogy a reform melyik elemének tulajdoníthatók a mért hatások (Erdős, 2012). Egyes tanulmányok arra jutottak, hogy az adómorál azokban az esetekben javult kimutathatóan, ahol a tőkét és a munkát terhelő adó kulcsát is egységesítették (Saavedra, 2007), de ez Oroszországban például nem kis részben az adóadminisztráció reformjának volt köszönhető (Varsano és mtsai., 2006). A szlovák, a szerb, az orosz és a grúz reformot vizsgálva² Filer és mtsai (2019) nem találtak szignifikáns változást az adóelkerülésben.

Jelen tanulmány az egykulcsos adórendszerek lehetséges hatásai közül egyre, a jövedelemátcsoportosítási hatásra fókuszál. A tanulmány empirikus fókusza Magyarország, ahol (más országokhoz hasonlóan) nem lett ugyan teljesen egykulcsos

---

1 A tanulmány a Felcsuti Péter és Polgár András (Polgár Alapítvány az Esélyekért) megbízásából készült kutatáson alapul. Köszönetet mondunk Felcsuti Péternek, Molnár Györgynek, Tóth G. Csabának, Váradi Baláznak értékes észrevételeikért és a KRTK Adatbankjának a NAV adatbázisaihoz való hozzáférés biztosításáért. A fennmaradó hibák kizárólag a szerzőket terhelik.

2 Összevetve a hasonló cseh, horvát, ukrán, illetve örmény adórendszer teljesítményével.

a rendszer, de jelentősen csökkent az adózás progresszivitása. A magyar reformban 2011 és 2013 között több lépésben egykulcsos személyi jövedelemadó (szja) vezettek be, illetve jelentősen kiszélesítették a családi adókedvezményeket (csak).

1. táblázat: „Egykulcsos” személyijövedelemadó-rendszerek a közép-kelet-európai országokban

	Bevezetés éve	Szja-kulcs	További szja-kulcs(ok) bevezetése	Új szja-kulcsok	Adójóváírás/kedvezmény?
Észtország	1994	26	-	20	van
Litvánia	1994	33	2019	20 & 32	van
Lettország	1997	25	2018	20, 23 & 31,4%	van
Szlovákia	2004	19	2013	19 & 25	van
Románia	2005	16	-	10	nincs
Csehország	2008	15	2021	15 & 23	van
Bulgária	2008	10	-	-	nincs
Magyarország	2011	16	-	15	nincs

Forrás: OECD Taxing Wages, 2020

Az magyar adóreform különböző hatásait több tanulmány vizsgálta már. Benczúr és mtsai. (2011) mikroszimulációs modellen alapuló előrejelzése szerint a bevezetett egykulcsos reform hosszútávon több, mint 5 százalékkal növelheti a GDP-t és kis mértékben növelheti a munkakínálatot, azonban az összesített foglalkoztatási hatás az adójóváírás kivezetése miatt negatív lehet. A reformot megelőzően készült, lehetséges reformok értékelései azonban mind az egyenlőtlenség növekedésére hívták fel a figyelmet (Benedek és Lelkes 2006; Bakos, Benczúr és Benedek 2008).

Az új rendszer tényleges hatásait is több tanulmány vizsgálta. Tóth G. és Virovác (2013) statikus mikroszimulációs modellel, 2011-es szja-adatok alapján végzett elemzése szerint a reform hatására a legtöbb adófizetőnek (alapvetően a jövedelmi eloszlás alsó részén) nőttek az adóterhei: 2,5 millió adófizető éves szinten átlagosan 75 ezer forinttal több adót fizetett, 1,7 millió embernek átlagosan 364 ezer forinttal csökkentek az adóterhei, míg 132 ezer adózót lényegében nem érintett a változás. Az adóteher változása a jövedelem nagyságával, illetve az eltartott gyerekek számával volt leginkább összefüggésben. A felső tized hozzájárulása az összes adóbevételehez átlagosan 61 százalékról 42 százalékra csökkent. A 444 milliárdos összesített adócsökkenés háromnegyede a felső két tizedbe tartozó gyermektelen adófizetők jövedelmét növelte, illetve a gyerekesek döntő többségének is csökkentek az adóterhei. Benczúr és mtsai. (2018) mikroszimulációs modellel végzett elemzése szintén megerősíti, hogy az adóreform jelentősen megnövelte a jövedelmi egyenlőtlenségeket, illetve, hogy az alacsony jövedelműek esetében csökkentette az ösztönzőket, és ezáltal a foglalkoztatottsági szintet is. A magas jövedelműek esetében ezzel szemben a reform pozitív hatással volt az ösztönzőkre, és az adózás előtti jövedelem szintjére (Benczúr és mtsai., 2018; Kiss & Mosberger, 2015).

Jelen tanulmány a reform jövedelemeloszlásra gyakorolt hatását az eddig adminisztratív adatokon nem vizsgálta, 2013-at követő időszakban elemzi. Kutatásunk több ponton is kiegészítheti az eddigi empirikus irodalmat. Egyrészt az adórendszer több eleme változott 2013 után, amelyek közül a legfontosabb a családi adókedvezmény kiterjesztése az alacsonyabb jövedelműek irányába. Másrészt, a rendelkezésünkre álló, 2020-ra vonatkozó adminisztratív adatok pontosabb képet adhatnak a családi adókedvezmény megoszlásáról az adójóváírás eltörlése utáni időszakra vonatkozóan mint pl. a Tóth G. és Virovác (2013) cikkben használt 2011-es adatok. 2011-ben ugyanis a még érvényben lévő adójóváírás miatt az alsóbb jövedelmi szinteken sokan nem érvényesítettek családi adókedvezményt a jogosultak közül, hiszen az adójóváírás miatt az adóalapjuk a családi kedvezmény nélkül is nullára csökkent. Elemzésünk 2020-as adatok alapján elsőként elemzi a gyermekek után járó adókedvezmények személyi jövedelemadó-rendszerben betöltött szerepét, valamint az egyes jövedelmi és gyerekszám szerinti csoportok közötti megoszlását.

Harmadrészt, az adminisztratív adatok előnye, hogy a lakossági adatfelvételeknél pontosabban mérjük a jövedelemeloszlás alsó és felső tizedébe tartozók jövedelmét, így pontosabb képet adnak az adóteher eloszlásáról és arról is, hogy összességében mennyibe kerülnek a költségvetésnek a gazdagabbaknak jutó kedvezmények. Az adminisztratív adatokon alapuló elemzések korlátaira a következő fejezetben térünk ki. Az elemzés ezen felül hozzájárul az egykulcsos adórendszerek hatásaival foglalkozó nemzetközi szakirodalomhoz is. Bár a progresszivitás és az újraelosztás közötti negatív asszociáció meglepte nem kérdéses, annak pontos mértékét továbbra is számos tanulmány vizsgálja (Barrios és mtsai., 2020).

A tanulmány a következőképpen épül fel. Jelen, (1. fejezet) bevezető részt követően (2. fejezet) bemutatjuk a magyar SZJA rendszer főbb paramétereit és változásait az elmúlt egy évtizedben, és (3. fejezet) összevetjük azt más országokban bevezetett egykulcsos adórendszerekkel. Ezt követően (4. fejezet) ismertetjük az alkalmazott adatokat és módszereket, majd (5. fejezet) összefoglaljuk az elemzés főbb eredményeit, végül (6. fejezet) összegezzük a tanulmány legfontosabb megállapításait.

2 A jövedelmet terhelő adók alakulása 2007 és 2021 között

Az alábbiakban bemutatjuk a jövedelmet terhelő adók, illetve kedvezmények/támogatások főbb változásait 2007-től 2021-ig. (A jövedelmet terhelő munkavállalói adókra és járulékokra vonatkozó főbb szabályokat az 2. táblázat foglalja össze.)

2010-ig Magyarországon progresszív, többkulcsos személyi jövedelemadó volt érvényben. Az szja-szabályok 2011 és 2013 között jelentősen átalakultak. 2011-ben lépett életbe az egykulcsos adó (16 százalék, majd 2015-től 15 százalék), azonban 2011-ig érvényben lévő sávosan megállapított adóalap-jóváírás, illetve a 2010-2012 között alkalmazott szintén sávos jellegű adóalap-kiegészítés („szuperbruttó”) miatt ténylegesen csak 2013-tól vált egykulcsossá.

Az adórendszer 2011-es reformja előtt a gyermekek után járó adókedvezmények jelentősége jóval kisebb volt: a családi adókedvezmény 2010-ig három vagy több gyerek után járt csak, értéke gyermekenként havi 4000 forint volt, melyet hatmillió forint éves

jövedelemhatárig az szja-ból lehetett leírni. 2011-től a családi adókedvezmény rendszere érdemben megváltozott. Az adókedvezmény nettó értéke jelentősen megnőtt, illetve adóalap-kedvezménnyé változott. A gyermekek után járó adókedvezményeket és azok változásait az 2. táblázat foglalja össze. 2011 és 2021 között a következő fontos változások történtek:

- 2014-től a családi adókedvezmény a munkavállalói járulékokból is érvényesíthető
- 2016-tól 2018-ig a kétgyermekesek kedvezményét fokozatosan a duplájára emelték (gyermekenként nettó 10 ezer forintról 20 ezer forintra)
- 2020-tól bevezették a négygyermekes anyák adókedvezményét, a NÉTAK-ot (a négy vagy több gyermeket nevelő anyák mentesülnek az szja alól)

Az adóalap-kedvezmény mértéke az egy és három gyermek esetén nem követte az inflációt, illetve a bérnövekedést, így annak relatív súlya csökkent. A következőkben a családi adóalap- és járulékkedvezmény, és a NÉTAK összegére „családi kedvezményekként” utalunk.

2. táblázat: A hazai jövedelmi adórendszer legfontosabb szabályai 2007-2021 között (munkavállalói oldal)

Adónem	2007	2011	2013	2017	2021
SZJA					
Sávhatár (millió, éves)	1,70	-	-	-	-
Alsó kulcs	18,0%	20,3%*	16,0%	15,0%	15,0%
Felső kulcs(ok)	36,0%; 40%	-	-	-	-
Adójóváírás					
Alsó határ (éves, M ft)	2,1	2,75	-	-	-
Max érték	11340	12100	-	-	-
Második határ (csökkentett)	2,76	3,96	-	-	-
Családi adó- és járulékkedvezmény					
Egy eltartott - adóalap	-	62 500	62 500	62 500	66 700
Egy eltartott - nettó		10 000	10 000	10 000	10 000
Két eltartott - adóalap	-	62 500	62 500	100 000	133 330
Két eltartott - nettó/eltartott		10 000	10 000	15 000	20 000
Három eltartott - adóalap	-	206 000	206 000	206 000	220 000
Három eltartott, nettó/eltartott	4000	33 000	33 000	33 000	33 000
Járulékból is leírható	X	X	X	✓	✓
NÉTAK ³	X	X	X	X	✓
Munkavállalói járulékok					
TB-járulék					18,5%

³ „Négy vagy több gyermeket nevelő anyák kedvezménye”

Nyugdíjjárulék	8,5%	10%	10%	10%	
Egészségbiztosítási járulék	7%	6%	7%	7%	
Munkaerőpiaci járulék	1,5%	1,5%	1,5%	1,5%	
Összesen	17,0%	17,5%	18,5%	18,5%	18,5%

Forrás: vonatkozó jogszabályok. *2010 és 2012 között az adó alapja a munkaadói járulékokkal növelt (szuperbruttó) összeg volt, ami magasabb effektív szja-kulcsot jelentett.

A munkavállalói társadalombiztosítási járulékok mértéke összességében nem változott lényegesen: a bruttó bért terhelő járulékok egységes kulcsa összességében 17 százalékról 18,5 százalékra emelkedett.⁴ A felső egy-két százalék jövedelmének terhelését növelő változás volt a nyugdíjplafon 2013-as megszüntetése: az egykulcsos szja mellett a nyugdíjjárulék plafonja a korlát feletti jövedelem esetén összességében alacsonyabb adóterhelést eredményezett volna.⁵ A bruttó és a nettó bér különbözetét nem befolyásoló, de a munkaköltségeket közvetlenül, és a nominális béreket hosszabb távon befolyásoló munkaadói járulékok emellett érdemben, 27 százalékról 15,5 százalékra csökkentek a 2011 óta eltelt időszakban. Az összesített adókulcs változását – jövedelmi szint és gyermekszám függvényében – az 1. sz. mellékletben mutatjuk be részletesen.

3 A magyar adórendszer nemzetközi összehasonlításban

A következőkben megvizsgáljuk, hogy a hazai személyijövedelemadó-rendszer elmúlt évtizedben bekövetkezett változásai - az egykulcsos adó és a családi kedvezmények bevezetése - nyomán kialakult szja milyen adóterhelést jelent az egyes jövedelmi szinteken és különböző gyerekszám mellett európai összevetésben.

3.1 Gyermektelen munkavállalók adóterhelése

Magyarország 2011-ben, a régióban utolsóként vezette be az egykulcsos szja rendszert, amelyet addigra szinte az összes kelet-közép-európai ország meghonosított. Fontos azonban hangsúlyozni, hogy az egykulcsos rendszerek érdemben különbözhetnek egymástól: tartalmazhatnak valamilyen jóváírást vagy kedvezményt, ami az alacsony jövedelműek tényleges adóterhelését érdemben csökkenti.

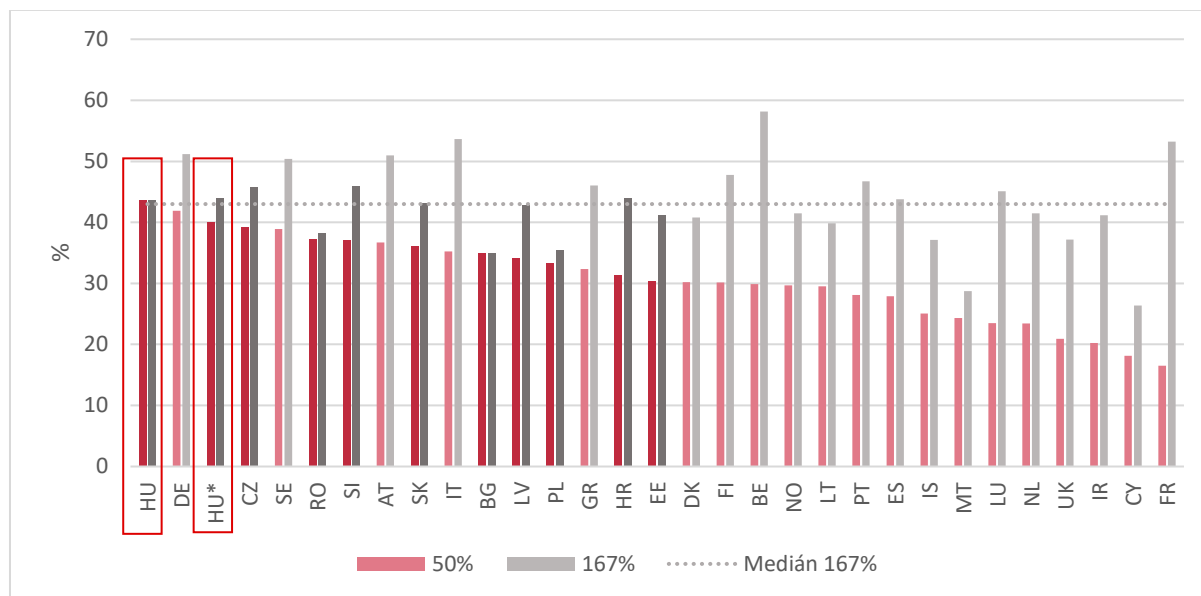
A munkára rakódó terheket az szja-kulcsok mellett a munkavállalói és munkaadói járulékok is érdemben befolyásolják, így elsőként a munkajövedelmek teljes adóterhelését vizsgáljuk meg nemzetközi összehasonlításban. Az 1. ábra azt mutatja, hogy mekkora a munkát terhelő összes adó és járulék a teljes munkaköltség, azaz a munkavállalói és munkaadói járulékokat tartalmazó „szuperbruttó” arányában (ez az ún. adóék, angolul tax wedge) 2020-ban. Az ábra az átlagbér 50 százalékának (Magyarországon kb. bruttó 209 ezer Ft) és 167 százalékának (kb. bruttó 700 ezer Ft) megfelelő jövedelemszinten mutatja az adóéket egy gyermek nélküli, egyedülálló

⁴ A nyugdíjjárulék mértéke 2007-től 2021-ig több lépésben 8,5%-ról 10%-ra nőtt, illetve 2013-ban megszűnt a plafonja. Az egészségbiztosítási járulék 2007-ig 7%, 2011-ig 6%, ezután megint 7% volt. A munkaerőpiaci járulék a vizsgált időszak alatt végig 1,5% volt. 2020. július 1-től a három munkavállalói járulékot felváltotta az összevont társadalombiztosítási járulék, amelynek mértéke 18,5%.

⁵ A 10%-os munkavállalói nyugdíjjárulék plafonja 2010-ben évi 7,9 millió forint volt, tehát az e szint feletti jövedelmekre nem kellett munkavállalói nyugdíjjárulékot fizetni.

munkavállaló esetében. Összehasonlításképpen, a minimálbér Magyarországon az átlagbér kb. 39 százaléka.

1. ábra: Adóék az átlagkereset 50 százalékát és 167 százalékát kereső, gyermek nélküli egyedülálló munkavállaló esetében - 2020

Megjegyzés: a HU* 25 év alatti, 55 év feletti, szakképesítés nélküli munkavállalók adóéke, akik után a munkáltatók szociális hozzájárulás kedvezményre jogosultak. Adóék: a munkát terhelő adók (szja, munkaadói és munkavállalói járulékok) a teljes munkaerőköltség arányában. Forrás: BI számítás az Európai Bizottság Adó- és támogatás indikátor adatbázisa (Tax and benefits indicators database) alapján. A KKE régió országait sötétebb szín jelöli.

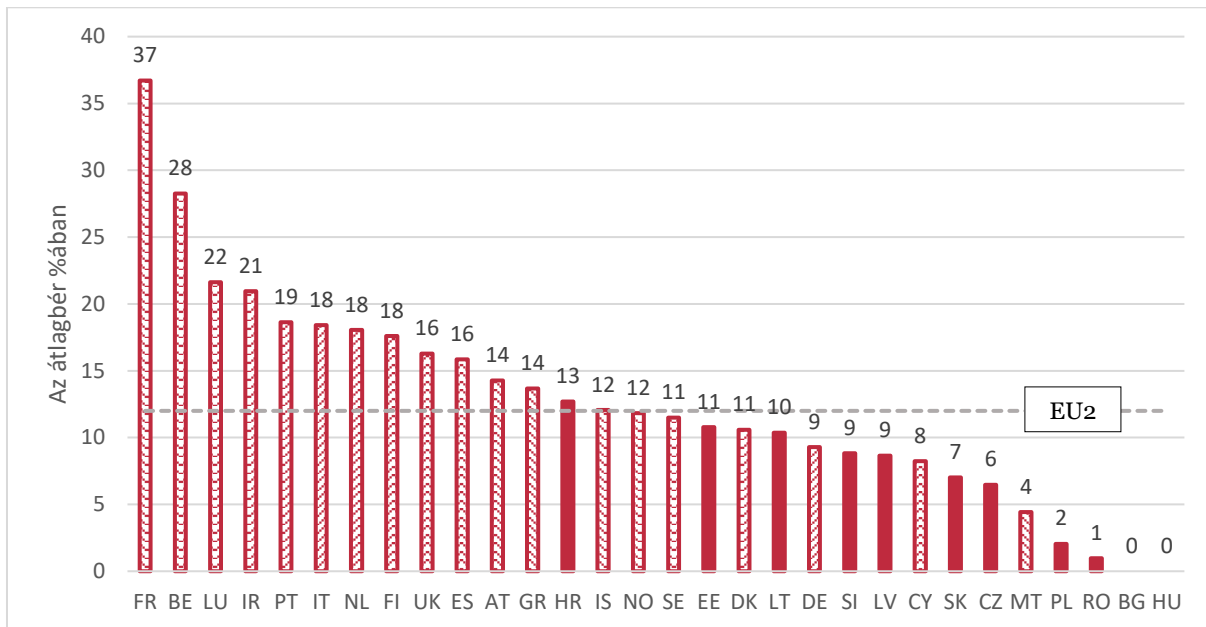
Az 1. ábra egyik fontos üzenete, hogy az EU-országok között Magyarországon a legmagasabb az alacsony munkajövedelmek teljes adóterhelése. Ez mindenekelőtt annak tulajdonítható, hogy a magyar személyijövedelemadó-rendszer Európában ritka módon nem tartalmaz semmilyen jóváírást vagy kedvezményt, ami az alacsony jövedelmű gyermektelen adózók adóterhelését csökkentené. A különböző kedvezményezett csoportoknak járó munkaadói járulékkedvezmények árnyalják, de érdemben nem módosítják a képet.⁶

A magasabb jövedelmek teljes adóterhelése tekintetében az EU-országok közepmezőnyébe tartozunk (ld. 1. ábra szürke szaggatott vonal), bár meg kell jegyeznünk, hogy a fenti ábra a kiugróan magas jövedelmeket nem mutatja. Az ábrából az is kiolvasható, hogy Magyarországon a gyermekek után járó adókedvezményt nem érvényesítő alacsony és magasabb jövedelműek ugyanakkora mértékben viselik a közterheket.

⁶ A 25 év alatti, 55 év feletti és a szakképesítéssel nem rendelkező munkavállalók után járó szociális hozzájárulás kedvezmény figyelembevételével számított adóék is az egyik legmagasabb az EU-ban. Ennél jelentősebb kedvezményre az adófizetők szűk köre után jogosultak a munkaadók.

A 2. ábra azt mutatja, hogy a progresszivitás teljes hiánya az EU országok között Magyarországon kívül csak Bulgáriára jellemző, míg az alacsonyabb és magasabb jövedelmek adóterhelésének különbsége az EU27 átlagában 12 százalék.

2. ábra: Az átlagkereset 50 százalékát és 167 százalékát kereső, gyermek nélküli egyedülálló munkavállaló adóterheinek (adók) különbsége, 2020

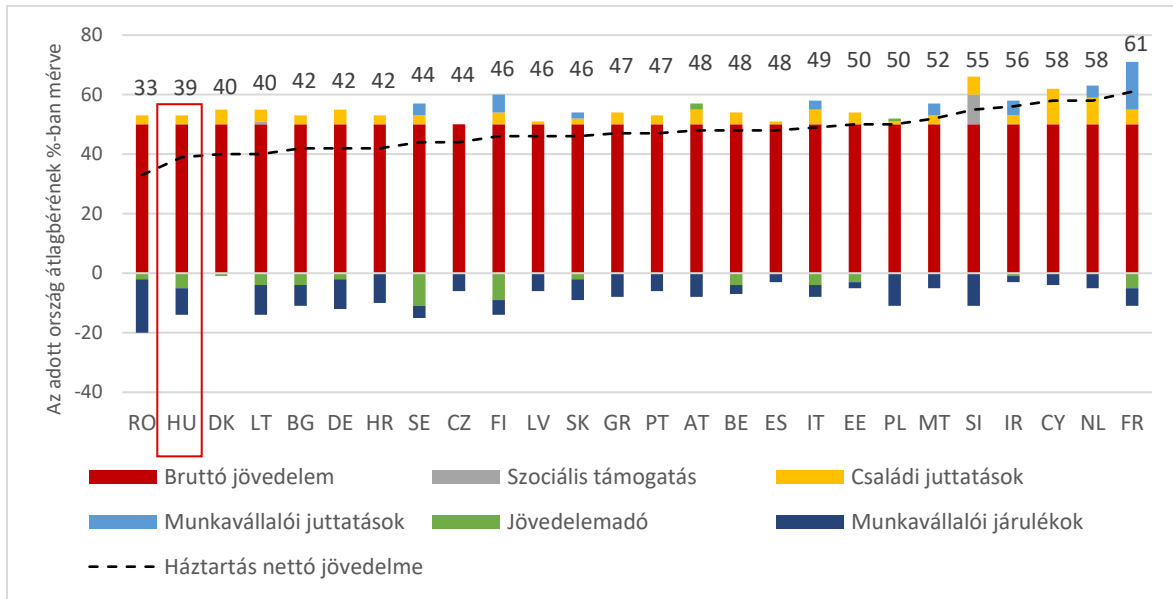
Forrás: BI számítás az Európai Bizottság Adó- és támogatási indikátor adatbázisa (Tax and benefits indicators database) alapján.

3.2 Gyermeket nevelő munkavállalók adóterhelése

A gyermekek után járó adókedvezmények és juttatások együttesen határozzák meg a gyermekes családok nettó jövedelmét, ezért megnézzük, hogy módosít-e a képen, ha a szociális ellátásokat is figyelembe vesszük. A gyermekekkel kapcsolatos adókedvezményeket nemzetközi összehasonlításban elsőként az OECD *tax-benefit* kalkulátora segítségével vizsgáljuk, amely a bruttó jövedelmekre rakódó adóterheket és kedvezményeket ragadja meg, valamint tartalmazza a nem keresethez kötődő családi juttatásokat is.

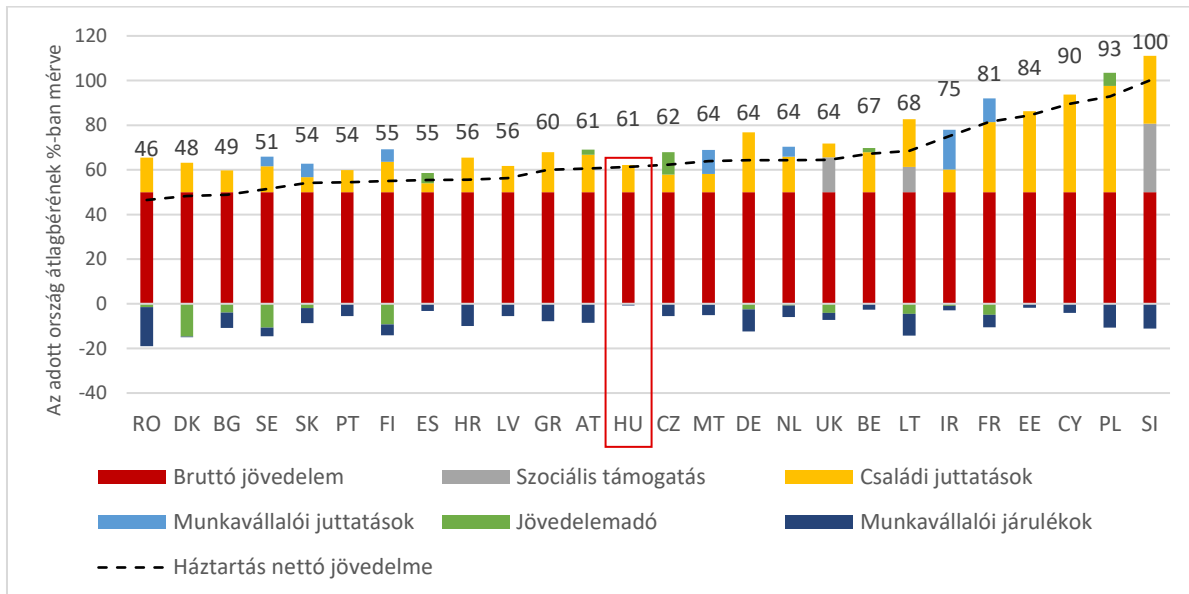
A magyar családi adó- és járulékkedvezmény rendszere nemzetközi összehasonlításban a következő jellemzőkben tér el a többi európai országra jellemző rendszertől (a családi kedvezmények jellemzőit lásd az előző alfejezetben). Az egy gyermek után igénybe vehető adókedvezmény nemzetközi összehasonlításban alacsony. Az alacsony kedvezmény miatt összességében a magas adóterhelés eredményeképpen az átlagbér 50 százalékát kereső, egy gyermeket nevelő család nettó jövedelme, a juttatásokat is figyelembe véve is az egyik legalacsonyabb az EU-országok sorában (ld. 3. ábra). A három gyermek után járó adókedvezménnyel már az alacsony jövedelműek adóterhelése is számottevően csökken, az adót és a családi juttatásokat is figyelembe véve a magyar nettó jövedelem nem lóg ki az európai országok sorából (ld. 4. ábra).

3. ábra: Az átlagbér 50 százalékát kereső, egykeresős, 1 gyermekes családok nettó jövedelme, 2020-ban az átlagbér arányában

Megjegyzés: háztartások tényleges nettó jövedelme = háztartások bruttó jövedelme (jelen esetben az adott ország átlagbérének 50%-a) – jövedelemadó – munkavállalói járulékok + szociális támogatások + munkavállalói juttatások + családi juttatások 1 gyermek után. Az országok az átlagbér százalékában mért kézhez kapott nettó jövedelem szerint növekvő sorrendbe lettek rendezve. Forrás: BI számítás az OECD tax-benefit calculator alapján. <https://www.oecd.org/els/soc/benefits-and-wages/tax-benefit-web-calculator/>

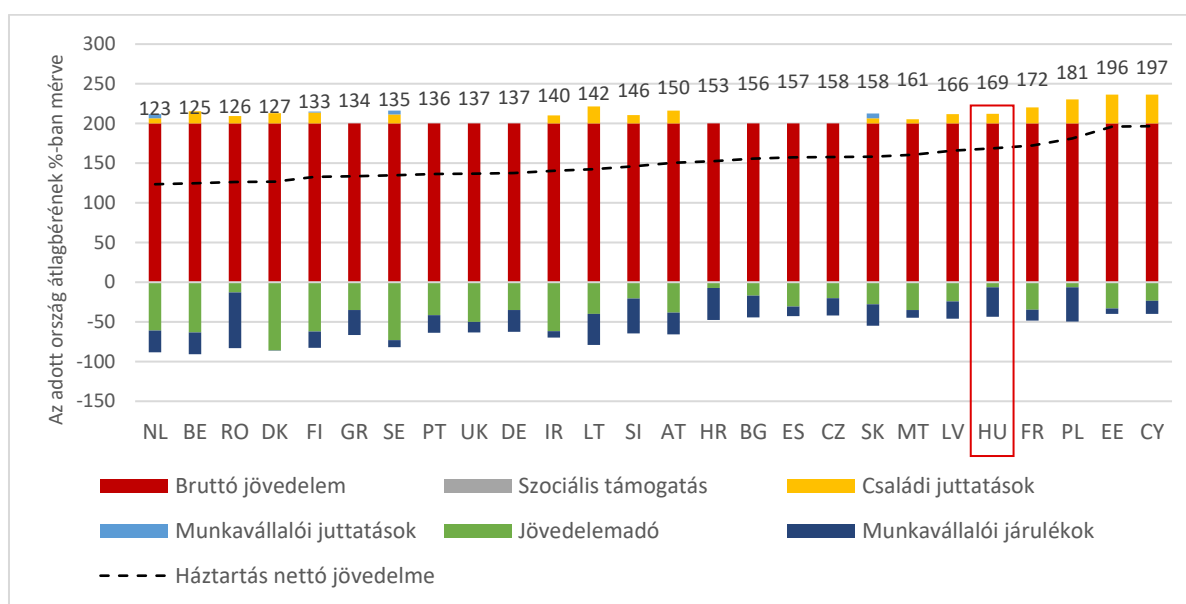
4. ábra: Az átlagbér 50 százalékát kereső, egykeresős, 3 gyermekes családok nettó jövedelme, 2020-ban az átlagbér arányában

Megjegyzés: az ábra a következőképpen értendő: háztartások tényleges nettó jövedelme = háztartások bruttó jövedelme (jelen esetben az adott ország átlagbérének 50%-a) – jövedelemadó – munkavállalói járulékok + szociális támogatások + munkavállalói juttatások + családi juttatások 3 gyermek után. Az országok az átlagbér százalékában mért kézhez kapott nettó jövedelem szerint növekvő sorrendbe lettek rendezve. Forrás: BI számítás az OECD tax-benefit calculator alapján. <https://www.oecd.org/els/soc/benefits-and-wages/tax-benefit-web-calculator/>

A magasabb keresetű háromgyermekeseknek járó adókedvezmény viszont nemzetközi összevetésben jelentősnek tekinthető: egy olyan háromgyermekes, egykeresős háztartás, ahol a családfő fizetése az átlagbér kétszerese, Magyarországon a jövedelméhez viszonyítva többet kap kézhez nettóban, mint bármelyik szomszédos országban. Az a négy ország, ahol a háromgyermekesek ennél is többet kaphatnak, mind magasabb összegű családi pótlékot fizet, amelyből a szegényebb háztartások is részesülnek (ld. 5. ábra).⁷

5. ábra: Az átlagbér 200 százalékát kereső, egykeresős, 3 gyermekes családok nettó jövedelme, 2020-ban az átlagbér arányában

Megjegyzés: az ábra a következőképpen értendő: háztartások tényleges nettó jövedelme = háztartások bruttó jövedelme (jelen esetben az adott ország átlagbérének 200%-a) – jövedelemadó – munkavállalói járulékok + szociális támogatások + munkavállalói juttatások + családi juttatások 3 gyermek után. Az országok az átlagbér százalékában mért kézhez kapott nettó jövedelem szerint növekvő sorrendbe lettek rendezve. Forrás: BI számítás az OECD tax-benefit calculator alapján. <https://www.oecd.org/els/soc/benefits-and-wages/tax-benefit-web-calculator/>

4 Adminisztratív adatok az adózásról

A személyijövedelemadó-rendszer újraelosztási hatásait egyéni adó- és járulékbevallásokat tartalmazó adminisztratív adatok segítségével vizsgáljuk. Az egyéni jövedelmeket és adóbefizetéseket tartalmazó adminisztratív adatbázisok bizonyos szempontból sokkal pontosabbak a lakossági felméréseknél. A népesség alsó és felső jövedelmi rétegét is tartalmazzák, és a kérdezői vagy válaszadói hibák sem okoznak bennük torzítást. B. Kis és Tóth (2016) lakossági kérdőíves felmérések (az európai szintű EU-SILC és a magyar háztartásokat tartalmazó Tárki Monitor) adminisztratív adatokkal történő összevetése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a kérdőíves felmérések jellemzően egyáltalán nem találják meg a népesség

⁷ Magyarországon az adófizetők kevesebb, mint 5%-ának az éves keresete éri el az átlagbér kétszeresét, az OECD adatbázisa szerint kb. bruttó 700 ezer forintot.

legfelső jövedelmi percentiliseit, a felmérések pedig a jövedelemeloszlást a ténylegesnél szűkebbnek mutatják.⁸

Figyelembe kell azonban venni, hogy más szempontból az egyéni adminisztratív adatbázisok kevésbé jól tükrözik a háztartások tényleges helyzetét. Egyrészt egyéneket, és nem háztartásokat tartalmaznak, azaz a háztartáson belüli kiegyenlítődést nem mutatják, mivel a háztartások egyes tagjait az adminisztratív adatokban jellemzően nem lehet összekötni.

Az adóbevallásokban emellett értelemszerűen nem jelenik meg a nem legálisan és az adózás - akár legális - elkerülésével szerzett jövedelem, valamint a külföldi befektetésekből származó és a külföldön adózó jövedelmek sem, valamint számos, az szja-bevallásba nem kerülő jövedelem-rész (pl. cafeteria, kamatjövedelmek). Az adminisztratív adatoknak tehát szintén megvannak a korlátai, ugyanakkor az adózás előtti és utáni jövedelmek összehasonlítására jóval alkalmasabbak, mint a lakossági felmérések.

Az elemzéshez a következő adminisztratív adatbázisokat használtuk⁹:

- A 2007 és 2011-es adatok forrása a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) egyedi anonim szja -bevallások (53-as bevallás) 10 százalékos véletlen mintájának adatait tartalmazó adatbázis.¹⁰
- A 2020-ra vonatkozó számítások a Nemzeti Adó- és Vámhivatal 08-as bevallás M lapjának egyedi anonim jogviszonyokat tartalmazó adatállománya(i) felhasználásával készültek, amelyek a 2020. március, április, május és október havi bevallások teljes körű adatait tartalmazzák. A négy hónapra vonatkozó adatokat évesítettük.

A fenti egyéni szintű anonimizált adatbázisok mellett a NAV-nak az összevont jövedelmek és a családi kedvezmények sávós, 2020-as eloszlására vonatkozó aggregált adatait használtunk fel. A havi járulékbévallások is tartalmazzák a havi összevont adóalapot, azonban a munkáltatók által havonta benyújtott bevallásban nem szerepel minden, az éves szja bevallásban is megjelenő összevonás alá eső jövedelem, ezért a kétféle bevallásban szereplő jövedelemeloszlások nem feleltethetők meg egy az egyben egymásnak. Emiatt a teljes jövedelemeloszlás változását nem tudjuk vizsgálni, ehelyett az adózás újraelosztási szerepére, és annak változására koncentrálnunk. Az adózás előtti jövedelmek eloszlását az szja-bevallások adatain vizsgálva Svarka (2021) azt találta, hogy 2009 és 2019 között a bruttó bérjövedelmekben valamelyest csökkent, a külön adózó jövedelmeket is tartalmazó összes jövedelemben pedig enyhén nőtt az egyenlőtlenség.

Mivel az 08-as bevallásban nem szerepelnek az elkülönülten adózó jövedelmek, az elemzés elsősorban az összevont adóalapot terhelő adó- és járulékteherre, és a családi kedvezményekre (tehát a családi adóalap- és járulékkedvezményre, valamint a négygyermekes anyák szja-kedvezményére) szorítkozik. A 2011-es adatokon

---

⁸ B. Kiss és Tóth (2016) mérése szerint a Tárki-Monitor a felső 92-95 percentilisig találja meg az embereket, az EU-SILC lefedettsége ennél alacsonyabb a jövedelmi eloszlás mindkét szélén.

⁹ A használt adatokat a KRTK Adatbankja dolgozta fel, a dokumentumban foglalt számítások és az azokból levont következtetések kizárólag a szerzők szellemi termékei.

¹⁰ Az adatokat az MNB, a KFIB, a BSZEI, valamint a KRTK közös kutatási tevékenységére létrehozott együttműködés keretében a BSZEI, valamint a KRTK tisztította.

megmutatjuk, hogy az elkülönülten adózó jövedelmek - vagyis a személyi tőkejövedelmek - eloszlása a nemzetközi trendekhez hasonlóan jóval egyenlőtlenebb, mint a zömmel munkajövedelmeket tartalmazó összevont adóalap (ld. 2. sz melléklet 20. ábra). Mivel az elkülönülten adózó jövedelmeket is egységesen 15 százalékos adókulcs terheli, és a különadózó jövedelmek az összevont jövedelem 10 százalékát teszik ki, szja elosztási hatásaira vonatkozó következtetéseinket a külön adózó jövedelmek kihagyása nem változtatja meg.

További korlátozást jelent, hogy a fenti adatbázisok nem tartalmazzák azokat az egyéni vállalkozókat, akiknek nem kell személyijövedelemadó-bevallást, illetve a havi 08-as bevallást benyújtaniuk (pl. KATA-s vállalkozók). Magyarországon nincs általános vagyoadó, így a vagyonelemek állományáról, eloszlásáról nincs átfogó adat, ezért az adórendszer vagyoneelosztási hatásait részletesen nem vizsgáljuk.

Az egyéni adminisztratív adatbázisok elemzésével, a jövedelmi csoportok részesedésére és átlagos adóterhelésére vonatkozó leíró statisztikát segítségével megmutatjuk, hogy az adóterhek és -kedvezmények hogyan oszlanak meg az adófizetők egyes jövedelmi csoportjai között, az adókedvezményeket is figyelembe véve milyen az adórendszer jövedelemátcsoportosító szerepe.

Az adófizetők egyéni jövedelmeit az éves összevont adóalap szerinti jövedelmi századokra (percentilisek), illetve jövedelmi tizedekre (decilisek) osztottuk. Az adott évben 0 forint éves jövedelmet bevallókat kizártuk az elemzésből. Az eloszlással kapcsolatban fontos megjegyezni, hogy az éves jövedelmeket tartalmaz, sok adófizetőnek azonban csak az év egy részében keletkezik jövedelme, és nincs feltétlenül főállású munkahelye.¹¹ Ezzel összefüggésben a havi minimálbér 12-szeresét keresők nem az eloszlás alján, hanem a negyedik decilisben vannak, az átlagbér (2020-ban 419 ezer Ft) pedig a nyolcadik decilisben található. Az egyes jövedelmi csoportok határait az 3. táblázat tartalmazza.

A gyermekek után járó adókedvezmények elemzésekor figyelembe kell vennünk, hogy az adó- és járulékbevallások adatbázisában egyéni szinten látjuk a jövedelmeket és az igényelt családi adókedvezményeket, az egy családhoz tartozó adófizetőket viszont nem tudjuk összekapcsolni. Mivel a családi adókedvezményt igénybe veheti a háztartás egyik tagja, illetve a háztartások megosztva is igénybe vehetik a kedvezményt, nem tudjuk, hogy a kedvezmények hány családot érintenek.

A NAV járulékbevallási adatai is egyéni szinten tartalmazzák a családi kedvezményeket, azonban a 2020-as, családi kedvezményekre vonatkozó aggregált, NAV-tól származó adatok alapján a teljes összeg kb. 20 százaléka hiányzik a járulékbevallásokból. Ennek oka, hogy a családi kedvezményeket az adózók az éves szja bevallásban is érvényesíthetik. A családi kedvezmények hatásainak az elemzéséhez az aggregált, jövedelemsávonként rendelkezésre álló 2020-as családi adó- és járulékkedvezmény adatok alapján jövedelmi decilisenként becsültük a hiányzó értékeket.

---

¹¹ A 2011-es szja adatbázis alapján az adózók kb. egyötödének nincs minden hónapban jövedelme

3. táblázat: Az adózók éves bruttó összevont jövedelem szerinti tizedeinek és századainak alsó határa, ezer Ft

Decilisek	2007		2011		2020	
	Éves	Havi	Éves	Havi	Éves	Havi
2	375	31,3	318	26,5	623	51,9
3	708	59,0	663	55,3	1 186	98,8
4	890	74,2	948	79,0	1 932	161,0
5	1 044	87,0	1 137	94,8	2 527	210,6
6	1 268	105,7	1 352	112,7	2 950	245,8
7	1 556	129,7	1 676	139,7	3 579	298,3
8	1 847	153,9	2 044	170,3	4 211	350,9
9	2 401	200,1	2 652	221,0	5 211	434,3
10	3 471	289,3	3 873	322,8	7 251	604,3
Percentilisek						
96	4 434	369,5	4 965	413,8	8 594	716,2
97	4 815	401,3	5 425	452,1	9 266	772,2
98	5 354	446,2	6 009	500,8	10 160	846,7
99	6 118	509,8	6 897	574,8	11 400	950,0
100	7 332	611,0	8 306	692,2	13 350	1 112,5
Felső 0,1%	18 895	1 574,6	23 158	1 929,8	42 334	3 527,8
Maximum	348 256	29 021,3	551 419	45 951,6	1 635 000	136 250,0

Megjegyzés: A jövedelmi csoportokat az egyéni összevont jövedelmek alapján képeztük. Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szja és a 2020-as Mo8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

5 Eredmények

A személyijövedelemadó-rendszer jövedelemátcsoportosító szerepének alakulását a 2007, 2011 és a 2020-as évek alapján elemezzük. 2007-ben az szja-rendszer erősen progresszív volt, és a magas jövedelmek adóterhelése kiemelkedően magasnak számított Európában. A 2011-es évvel való összevetés azért lehet érdekes, mert ebben az évben már bevezetésre került az egykulcsos adórendszer, az adójóváírás miatt azonban az alacsonyabb jövedelmek átlagos adóterhelése jóval alacsonyabb volt, mint a magas jövedelmeké. Az adórendszer valójában - sok más létező egykulcsos jövedelemadó-rendszerhez hasonlóan - 2011-ben még nem vesztette el teljesen a progresszivitását: az adójóváírásnak köszönhetően az összevont adóalap a minimálbér szintjéig adómentes volt, ezt követően az átlagos adókulcs fokozatosan, az adójóváírás kivételével párhuzamosan emelkedett. A legfrissebb rendelkezésre álló adatunk 2020-as évre vonatkozik.¹²

¹² Bár 2020 munkaerőpiaci folyamataira a koronavírus járvány erőteljes hatást gyakorolt, 2019-es év adataival számolva szinte a 2020-as évvel megegyező eredményeket kapunk, a visszesés az szja elosztási hatásait érdeklően nem befolyásolta.

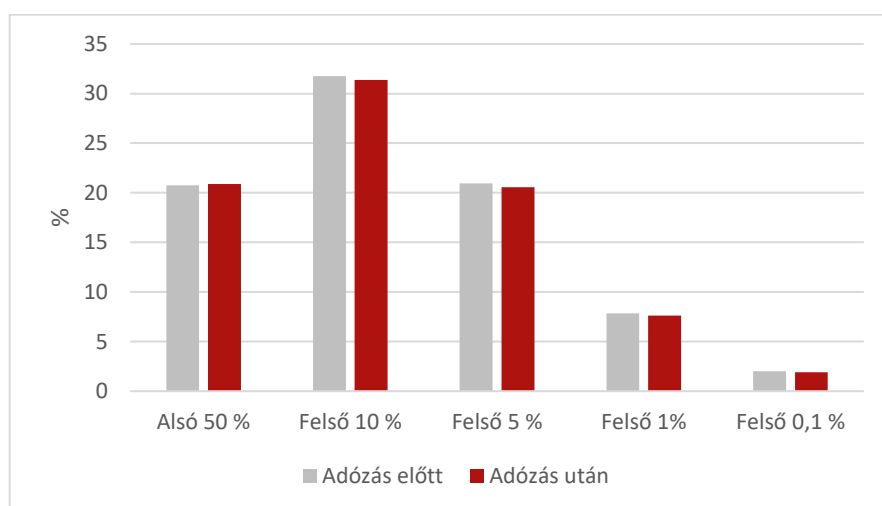

5.1 Az szja jövedelemátcsoportosító szerepe

A személyi jövedelemadó újraelosztási hatását úgy értékelhetjük, ha megvizsgáljuk, az adózás miként változtatja meg az egyes jövedelmi csoportok összes jövedelemből való részesedését. Progresszív adórendszer mellett a magasabb jövedelemmel rendelkezők jövedelmük nagyobb hányadát fizetik be adóként, így adózás után csökken a teljes jövedelemből való részesedésük.

Az egykulcsos adórendszer bevezetésével és az adójóváírás eltörlésével az összevonás alá eső jövedelmek adókulcsa minden jövedelemszinten azonossá vált. A gyermekek után járó adó- és járulékkedvezmények azonban a gyermekek számától és a jövedelemtől függően jelentősen csökkenthetik a tényleges adóterhelést. A szja tényleges jövedelemátcsoportosító szerepe tehát az egyes kedvezményezett csoportok jövedelem szerinti eloszlásától, a családi kedvezmények igénybevételétől függ (ld. 2. fejezet)..

6. ábra: Az adófizetők jövedelmi csoportjainak részesedése az összevonás alá eső jövedelmekből adózás előtt és után (2020)

Megjegyzés: A jövedelmi csoportokat az egyéni összevont jövedelmek alapján képeztük. Forrás: saját számítás a NAV 2020-as 08-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

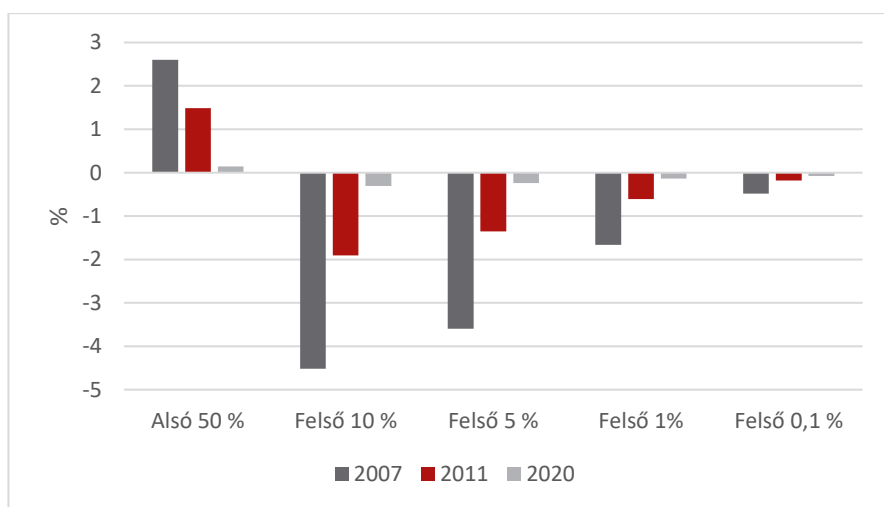
A teljes adóterhelésnél az összevont adóalapot terhelő szja mellett a munkavállalói járulékokat is figyelembe vettük. Az 6. ábra azt mutatja, hogy 2020-ban az egyes jövedelmi szegmensek adózás előtti és utáni részesedése a teljes összevonás alá eső jövedelemből szinte megegyezik. Az adózók alsó 50 százaléka az adózás előtti és utáni összevont jövedelmeknek is körülbelül a 20 százalékát birtokolja, míg a felső 10 százaléknál van a jövedelmek körülbelül egyharmada (ld. 6. ábra).

A 7. ábra azt mutatja, időben hogyan változott az szja jövedelemátcsoportosító szerepe. 2007-ben az adórendszer 4,6 százalékponttal, még 2011-ben is közel 2 százalékponttal csökkentette a felső jövedelmi tized részesedését a teljes jövedelemből, miközben az alsó 50 százalék részesedését növelte. A jövedelemátcsoportosítás mértéke 2020-ban elhanyagolható. Érdeemes hangsúlyozni, hogy az szja jövedelemátcsoportosító hatása

nem csak 2007-hez, hanem az egykulcsos adó első évéhez, 2011-hez képest is gyengült, amelynek oka döntő részben az adójóváírás 2012-ben történt kivezetése.

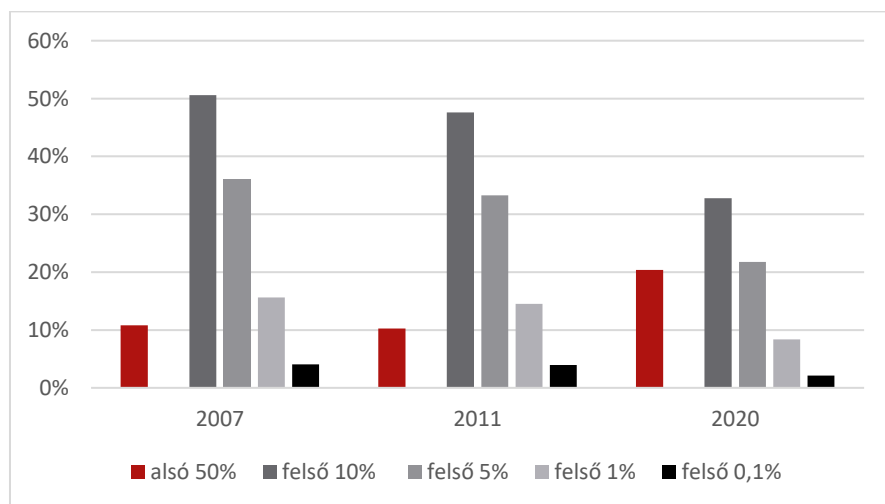
A jövedelemátcsoportosítás mértékének csökkenése tükröződik abban is, hogy 2020-ban az adóbevételek jóval kisebb része jön a legfelső decilistől. 2020-ban az adófizetők felső tizede fizette az összevont adóalap személyi jövedelemadójának egyharmadát, holott a felső tized szja-bevételekhez való hozzájárulása még 2011-ben is elérte a 48 százalékot (8. ábra). Az szja általi újraelosztás mértékének csökkenését mutatják az ún. Lorenz-görbék is (ld. 2. sz melléklet, 17-19. ábrák).

7. ábra: Az szja jövedelemátcsoportosító hatása az egyes években: hogyan változtatja meg az szja az adófizetők jövedelmi csoportjainak részesedését?

Megjegyzés: Az ábra az egyes jövedelmi szegmenseknek az összevont adóalapból való, adózás utáni és adózás előtti részesedésének különbségét mutatja. Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szja és a 2020-as MO8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

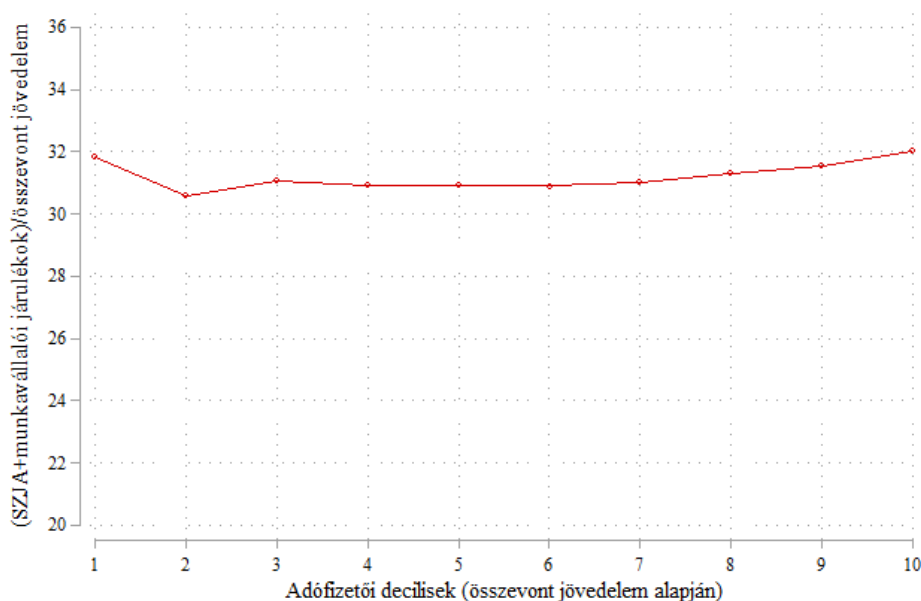
8. ábra: Különböző jövedelmi csoportok részesedése az összevonás alá eső jövedelmek utáni szja-befizetésekből (%)

Megjegyzés: A jövedelmi csoportokat az egyéni összevont jövedelmek alapján képeztük. Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szja és a 2020-as Mo8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

A 9. ábra az összevont adóalap átlagos adóterhelését mutatja az egyes jövedelmi tizedekben. Az adóterhelés az összevont adóalapot terhelő szja-t és a munkavállalói járulékokat foglalja magában, és tartalmazza a gyermekekkel kapcsolatos adó- és járulékkedvezményeket is. A kedvezmények nélkül az adóterhelés 33,5 százalékos lenne (15 százalék szja + 18,5 százalék társadalombiztosítási járulék). A családi kedvezmények összességében kis mértékben csökkentik az adóterhelés szintjét, és minimálisan változtatja meg az átlagos adóterhelés elosztását: a legalacsonyabb (30,7 százalékos) terheléssel szembesülő 2. decilis, illetve a 10. decilis adóterhelése (32 százalék) közötti különbség mindössze másfél százalékpont. Az első decilis adóterhelése -a családi adókedvezmények alacsony igénybevétele miatt - nagyjából megegyezik a tizedik decilisével. a gyermekek után járó adókedvezmények az adórendszer érdemben nem térítik el az arányos adózástól, a személyi jövedelemadó tehát az adókedvezményeket figyelembe véve is közel egykulcsosnak tekinthető. A családi adókedvezmények a következő, 5.2-es alfejezet járja körül.

9. ábra: Az adófizetők jövedelmi tizedeinek átlagos adóterhelése 2020-ban (szja+a munkavállaló által fizetett társadalombiztosítási járulék)

Forrás: saját számítás a NAV 2020-as Mo8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján

5.2 A gyermekek után járó adókedvezmények

A következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy milyen a gyermekek után járó adókedvezmények eloszlása a jövedelmi decilisek és a gyermekek száma szerint.

Bár a családi adó- és járulékkedvezmény három vagy több gyermek esetén 33,5 százalékról akár nullára is csökkentheti a teljes adóterhelést (1. sz. melléklet), összességében a kedvezmények az összes adófizető terhelésének eloszlására és szintjére

is csekély hatást gyakorolnak, a munkavállalói terhek különbsége pedig az egyes adófizetői jövedelmi tizedek között nem haladja meg az 1,5 százalékot.

Ennek a látszólagos ellentmondásnak az az egyik oka, hogy összességében kevés adófizető jogosult olyan mértékű kedvezményre, amely az adóterhelést érdemben csökkenti. 2020-ban az összes adózó csak kevesebb, mint negyede, 23 százaléka igényelt családi kedvezményeket.¹³ Emellett az igénylőknek csaknem a fele, 47 százaléka egy gyermek után kap kedvezményt, ami egy alacsony összeget jelent: egy gyermek után az adóalap-kedvezmény mindössze havi 66,7 ezer Ft, amelynek nettó értéke havi 10 ezer forint. Ez a 2020-as havi minimálbérnek is csak a 6 százalékát teszi ki. A családi kedvezményeket igénylők 36 százaléka kétgyermekes, és hat kedvezményezett adózóból csak egy (17%) részesül a három vagy több gyermek utáni kedvezményben (ld. 4. táblázat). Ennek tükrében nem meglepő, hogy a gyermekek után járó adó- és járulékkedvezmények nettó értéke a teljes összevont jövedelemtömeg mindössze két százalékát tette ki 2020-ban.

4. táblázat: A gyermekek számának a megoszlása az összes adófizető és a gyermekek után járó adókedvezményben részesülők között, 2020

Gyermekek száma	Arány az összes adófizetőn belül, %	Arány a gyermekek között, %
0	77	
1	11	47
2	8	36
3	3	14
4 vagy több	1	3

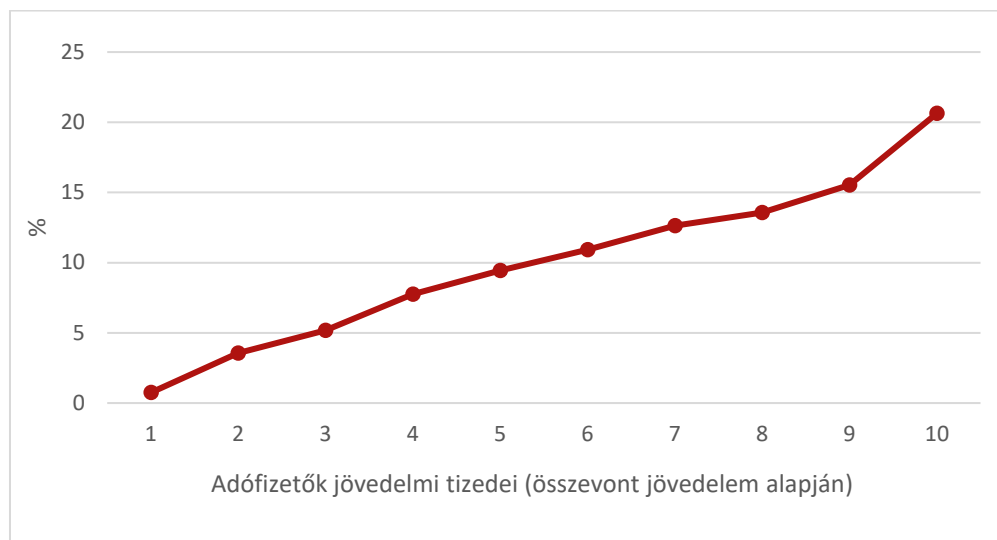
Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szja és a 2020-as Mo8-as havi járulékbemutatói adatállományai alapján. A számok nem az adófizető gyermekeinek a tényleges számát mutatják, hanem azt, hogy az adófizetők mekkora hányada igényel családi kedvezményeket. Azok az adófizetők, akiknek a családtagjuk igényli a kedvezményt, o gyerekkel szerepelnek az adatbázisban és a táblázatban.

A nemzetközi összehasonlítás (3. fejezet) azt mutatta, hogy a jelenlegi hazai rendszer két jellemzőben tér el markánsan a környező országok rendszerétől. Egyrészt, a kedvezmény értéke négy gyermekig szokatlan mértékben nő a gyermekek számának emelkedésével. A családi kedvezmények másik fontos jellemzője, hogy három és több gyermek esetén a magas keresetűek is szokatlanul nagy összegben részesülnek. Ez utóbbi jellemző tükröződik a CSAK jövedelmi decilisek szerinti elosztásában. Bár 2013-hoz képest a családi kedvezmények a családi járulékkedvezmény bevezetésével nyitott az alacsony keresetűek irányába, a rendszer alapvetően továbbra is a magas jövedelműeknek kedvez, a felső decilisek aránytalanul nagy mértékben részesednek a családi kedvezmények teljes összegéből. 2020-ban a legfelső jövedelmi decilis kapja a CSAK 21 százalékát, a felső három decilis csaknem a felét. A legfelső decilis mintegy 70 milliárd forintnyi családi kedvezményben részesül, ami több, mint az alsó négy decilisnek jutó összeg (kb. 60 milliárd Ft) (lásd 10. ábra).

¹³ A CSAK a családok ennél nagyobb részét érinti, hiszen, bár a szülők meg is oszthatják egymás között a kedvezményt, az esetek egy jó részében csak az egyik szülő veszi igénybe a kedvezményt. Ebben az esetben a másik félnél csak annyit látunk, hogy nem igényel adókedvezményt. Az adatbázisban azonban nem látjuk, hogy az adókedvezményt a család tagjainak egyike, vagy a tagok megosztva veszik-e igénybe.

Külön figyelemre méltó, hogy a legfelső decilis legalább háromgyermekes adófizetői, kb. 22 ezer fő, az összes gyermekes adófizető 2 százaléka kapja a családi kedvezmények 10 százalékát, mintegy 33 milliárd forintot.

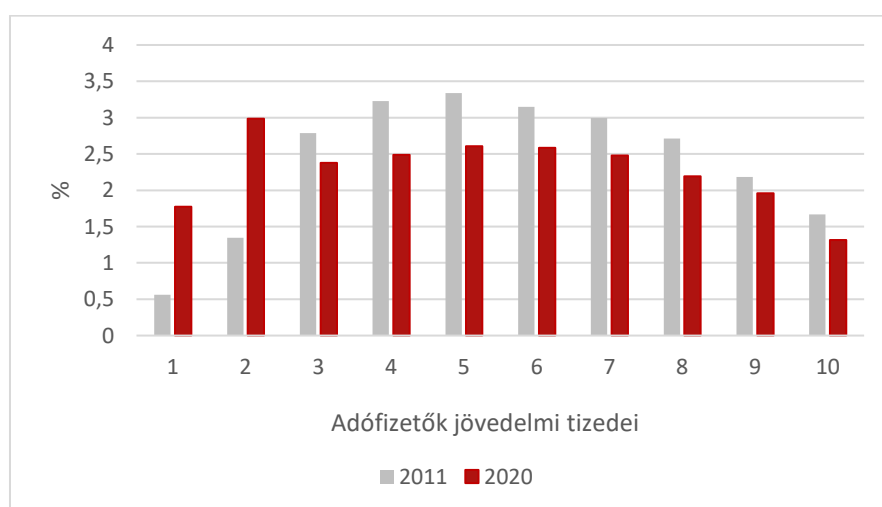
10. ábra: Az adófizetői decilisek részesedése a családi kedvezményekből 2020-ban

Forrás: saját számítás a NAV o8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján. Az ábra a családi adóalap- és járulékkedvezményt, valamint a négygyermekes anyák adókedvezményét tartalmazza.

Ennek következményeként, bár a magasabb keresetűek a jövedelmükhöz viszonyítva valamivel kisebb (ld. 11. ábra), forintban kifejezve jóval több gyermekek után járó adókedvezményben részesülnek, mint az alacsony jövedelműek: míg a legelső jövedelmi tizedben havi átlagban kevesebb, mint hétezer, a legfelsőben csaknem 40 ezer forintnyi kedvezmény kerül az adókedvezményt igénylőkhöz (12. a) ábra).

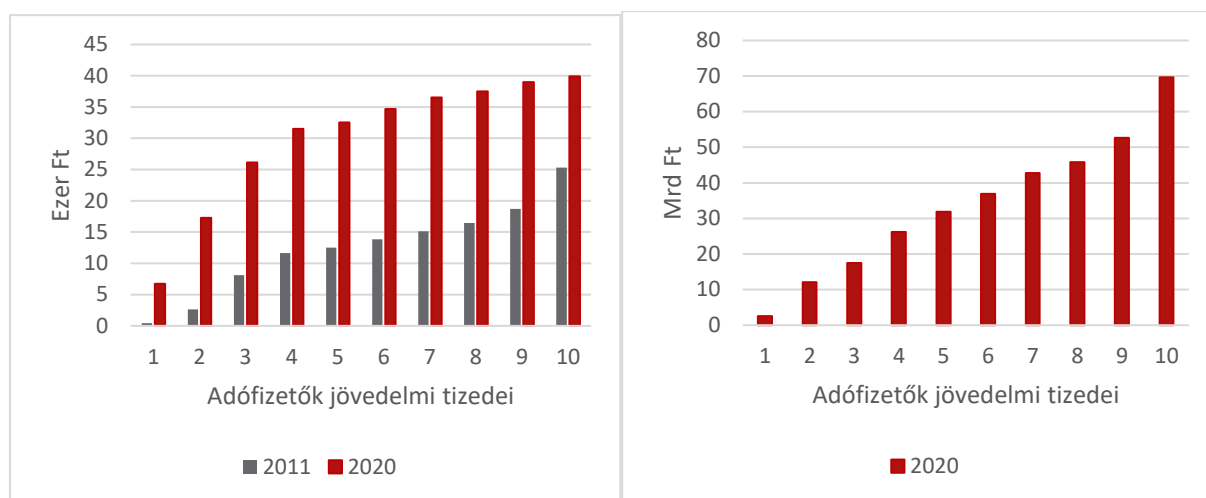
11. ábra: A családi adó- és járulékkedvezmények nettó értékének összevont jövedelemhez viszonyított aránya

Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szja és a 2020-as Mo8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

12. ábra: A családi adó- és járulékkedvezmény nettó értékének összege

a) Havi átlagos összeg/fő (a kedvezményt érvényesítőkön belül) b) Éves teljes összeg, milliárd forint, 2020

Megjegyzés: A jövedelmi csoportokat az egyéni összevont jövedelmek alapján képeztük. Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es szája és a 2020-as Mo8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

Még ennél is meredekebben emelkedik a családi kedvezmények értékének teljes költségvetési összege a magasabb jövedelmi decilisek felé haladva (ld. 12. b) ábra). Ennek az az oka, hogy a magasabb jövedelműek magasabb arányban érvényesítenek családi kedvezményeket: míg a felső jövedelmi decilis adófizetőinek egyharmada részesül családi kedvezményekben, addig az alsó decilisenél ez az arány mindössze hét százalék. Ez részben abból adódik, hogy egy háztartáson belül a magasabb jövedelmű félnek érdemes igényelni az adókedvezményt, ugyanis a teljes összeg igénybevételéhez három gyermek esetén kb. legalább havi 310 ezer forintos, két gyermek esetén havi 120 ezer forintos jövedelemszükségesség.¹⁴

Összességében tehát, a gyermekekkel kapcsolatos kedvezmények - amelyek 2020-ban az összevonás alá eső jövedelmek két százalékát, 337 milliárd forintot tesznek ki, és amelyeket az adózók kevesebb, mint egynegyede vesz igénybe - érdemben nem változtatják meg a teljes adóterhelés szintjét és jövedelem szerinti pályáját. Ugyanakkor a kedvezmény továbbra is kifejezetten a magas jövedelmű, azon belül elsősorban a magas jövedelmű többgyerekes családokat részesíti előnyben, miközben az alacsonyabb jövedelmű egygyermekeseknek nem nyújt érdemi segítséget.

6 Következtetések

A tanulmány a magyar adórendszer működését vizsgálta a szegényebb és gazdagabb, illetve a gyermektelen és gyermeket nevelő adózók közötti újraelosztás mértéke szempontjából. Elemzésünk több szempontból is újszerű. Egyrészt, noha magyar

¹⁴ A KSH, a háztartásokban az egy főre jutó ekvivalens jövedelem alapján számított jövedelemelosztásban a gyerekek több mint kétharmada az alsó 5 jövedelmi decilisen van.

adórendszer hatásait már több tanulmány elemezte (pl. Tóth G. & Virovác, 2013), az szja és CSAK szabályok azóta több, lényeges ponton módosultak, ami hatott a jövedelemátcsoportosítás mértékére is. Másrészt, az általunk használt 2020-as adminisztratív adatok alapján az adórendszer újraelosztási hatásai az eddigieknél pontosabban becsülhetőek.

Eredményeink szerint a magyar szja-rendszerből gyakorlatilag teljes mértékben hiányzik a progresszivitás: a gyermektelen adózók jövedelemtől függetlenül ugyanazzal a kulccsal adóznak, tehát a nagyon sokat és a nagyon keveset keresők fizetéséből ugyanakkora arányban von le az állam. Ez Európában nagyon ritka, Magyarországon kívül csak Bulgáriában és Romániában van ilyen rendszer – a posztszocialista országokban 1994 és 2009 között bevezetett egykulcsos rendszerek többségében eleve megtartották az adójóváírást, és azóta a legtöbb országban visszatértek a magasabb felső kulcs(ok) alkalmazásához is.

A minimálbér körüli munkajövedelmek adóterhelése (a munkavállalói és munkaadói terheket is tartalmazó adóék) az EU országok között Magyarországon a legmagasabb, ami megdrágítja a képzetlen munkaerő foglalkoztatását és ezáltal szűkítheti az iskolázatlan népesség munkalehetőségeit. A magas adóék is mindenekelőtt annak tulajdonítható, hogy a magyar szja rendszer nem tartalmaz semmilyen jóváírást vagy kedvezményt, ami az alacsony jövedelmű, gyermektelen adózók adóterhelését csökkentené. Ami a magas jövedelmek adóterhelését illeti, ebben az EU-országok közepmezőnyébe tartozunk.

Az szja jövedelemátcsoportosító hatása 2010 és 2020 között két lépésben csökkent: először 2011-ben, az egységes szja-kulcs bevezetésével, majd 2013-ban, amikor megszűnt az adójóváírás, ami az alacsony jövedelmek adóterhelését mérsékelte. A második lépés is viszonylag jelentős volt: ez tükröződik abban is, hogy míg 2011-ben az adózók legfelső tizede fizette be az összevont jövedelmek utáni szja-bevétel csaknem felét, 2020-ban már csak a harmadát. Ezzel párhuzamosan 2011-ben az adózók legkisebb jövedelmű fele az összevont adóalapot terhelő szja 10 százalékát, 2020-ban a 20 százalékát fizette.

A családi kedvezmények összességében minimálisan térítik el az átlagos adóterhelés elosztását. Az adórendszer összességében így is közel egykulcsosnak tekinthető. Ennek egyik oka, hogy az összes adózónak csak 23 százaléka érvényesített családi kedvezményeket, melyek az összevont jövedelem két százalékát teszi ki összesen.

A másik ok, hogy bár amióta a járulékból is levonható, az alacsonyabb jövedelműek is jobban igénybe tudják venni, a családi kedvezmények továbbra is többet osztanak a magasabb jövedelműeknek: 2020-ban az adófizetők legfelső jövedelmi tizedének jutott az érvényesített kedvezmények több mint egyötöde, a költségvetésből kieső 336 milliárd forintból 70 milliárd forint, ami több, mint amennyi az adófizetők alsó négy tizedének összesen jut (kb. 60 milliárd forint). Az adófizetők felső három jövedelmi tizede kapta a kedvezmények csaknem felét, 161 milliárd forintot. Bár az érvényesített kedvezmények jövedelemhez viszonyított aránya kisebb a gazdagabbak esetében, forintban kifejezve a magasabb jövedelmi tizedek felé haladva növekszik a kedvezmény összege.

A családi adókedvezmény a gyerekek számától függ: minél több gyerek van egy családban, annál nagyobb az egy gyerekre jutó összeg. Az egygyermekes adózók adókedvezménye a bevezetéskor (és azóta is) havi 10 ezer forint volt, ami nem

ellensúlyozta az adójóváírás kivezetésének a hatását, így a minimálbért kereső egygyermekesek adóterhelése 2021-ben mintegy 9,5 százalékponttal magasabb a 2010. évihez képest. Ugyanakkor a családi kedvezményeket igénylők legnagyobb csoportját az egygyermekesek teszik ki: a kedvezményt igénylők csaknem fele egy gyermek után érvényesít kedvezményt, míg hat igénylőből csak egy jogosult a három- vagy többgyermekesek kedvezményére.

Nemzetközi összehasonlításunk is azt mutatja, hogy a három- és többgyermekesek családi adókedvezménye az európai országok mezőnyében magasnak, míg az egygyermekeseké inkább alacsonynak számít, és ezt az aránytalanságot a családi pótlék sem kompenzálja. A három vagy több gyermeket nevelők még magas jövedelem mellett is nagy adókedvezményt tudnak érvényesíteni.

A családi kedvezmények legnagyobb nyertesei tehát a legfelső jövedelmi tized három- vagy többgyermekes adófizetői: ez a 22 ezer adófizető, a gyerekkedvezményt igénylő összes adózó mindössze két százaléka kapja a teljes családi kedvezmények 10 százalékát, a legalább három gyermek után igénybe vett kedvezmények csaknem harmadát, közel 34 milliárd forintot.

Megjegyezzük, hogy elemzésünk kizárólag a jövedelemadó rendszer és az ehhez kapcsolódó családi kedvezmények jövedelemátcsoportosító hatását vizsgálta, az áfa hatásaival nem foglalkozott. Ennek oka, hogy a rendelkezésre álló adatokkal kapcsolatos korlátok miatt az áfa újraelosztási hatása csak lényegesen körülményesebben és pontatlanabban vizsgálható, mint az szja rendszeré. Mindazonáltal készítettünk becsléseket az áfa hatásairól is (Krekó és mtsai., 2022) (fő eredmények 3. sz. mellékletben). A módszertani korlátok ellenére néhány főbb megállapítás nagy biztonsággal megfogalmazható.

Magyarországon - más országokhoz hasonlóan - a gazdagabbak jövedelmükhöz viszonyítva kevesebb áfát fizetnek, mint az alacsony keresetűek, azaz az áfa regresszív. Ennek az az oka, hogy az alacsonyabb keresetűek a jövedelmük jóval magasabb hányadát fordítják fogyasztásra és kevesebbet megtakarításra, mint a jövedelemeloszlás tetején lévők, így a jövedelmük magasabb hányadát terheli fogyasztási jellegű adó. Ráadásul, mivel az átlagos áfakulcs magas, más országokhoz képest nálunk az áfának nagyobb a súlya a teljes adórendszer újraelosztási hatásában. Az életcikluson átívelő adóterhelés regresszivitása valamelyest kisebb lehet, mint az aktuális jövedelmek alapján számolt érték, de az alacsony jövedelmi mobilitást figyelembe véve ez valószínűleg érdemben nem változtat a képen. A „boríték hátán készített” (ld. 3. sz. melléklet), durva becslésünk szerint Magyarországon az (áfát is magába foglaló) összesített adóterhelés a jövedelmek növekedésével párhuzamosan csökken, tehát degresszív: a legfelső jövedelmi tizedbe tartozók összességében nagyjából 6-8 százalékkal kevesebb adót fizetnek jövedelmeik után, mint a legalsó jövedelmi tized háztartásainak tagjai.

7 Hivatkozások

Adhikari, B., & Alm, J. (2016). Evaluating the Economic Effects of Flat Tax Reforms Using Synthetic Control Methods. *Southern Economic Journal*, 83(2), 437–463. <https://doi.org/10.1002/soej.12152>

- B. Kis, A., & Tóth, I. G. (2016). *Makro sokkok—Mikro válaszok: Sikeres és sikertelen háztartási alkalmazkodás a válság idején Magyarországon—A Tárki Háztartás Monitor kutatás 2. Kötete*. Tárki.
- Bakos P., Benczúr P., & Benedek D. (2008). Az adóköteles jövedelem rugalmassága. Becslés és egy egykulcsos adórendszerre vonatkozó számítás a 2005. Évi magyar adóváltozások alapján. *Közgazdasági Szemle*, LV, 733–762.
- Barrios, S., Ivaškaitė-Tamošiūnė, V., Maftai, A., Narazani, E., & Varga, J. (2020). Progressive Tax Reforms in Flat Tax Countries. *Eastern European Economics*, 58(2), 83–107. <https://doi.org/10.1080/00128775.2019.1671201>
- Benczúr, P., Kátay, G., & Kiss, Á. (2018). Assessing the economic and social impact of tax and benefit reforms: A general-equilibrium microsimulation approach applied to Hungary. *Economic Modelling*, 75, 441–457. <https://doi.org/10.1016/j.econmod.2018.06.016>
- Benczúr, P., Kátay, G., Kiss, Á., Reizer, B., & Szobolszai, M. (2011). Az adó- és transzferrendszer változásainak elemzése viselkedési mikroszimulációs modell segítségével. *MNB szemle*, 15–27.
- Benedek D., & Lelkes O. (2006). A magyarországi jövedelem-újraelosztás és egy egykulcsos adóreform vizsgálata mikroszimulációs modellel. *Közgazdasági Szemle*, LIII(7), 604–623.
- Bozio, A., Garbinti, B., Goupille-Lebret, J., Guillot, M., & Piketty, T. (2018). Inequality and Redistribution in France, 1990-2018: Evidence from Post-Tax Distributional National Accounts (DINA). <https://hal-pse.archives-ouvertes.fr/hal-02878151>
- Erdős, T. (2012). Egykulcsos jövedelemadó és gazdasági növekedés. *Közgazdasági Szemle*, LIX(2), 109–138.
- Filer, R. K., Hanousek, J., Lichard, T., & Torosyan, K. (2019). ‘Flattening’ tax evasion? *Economics of Transition and Institutional Change*, 27(1), 223–246. <https://doi.org/10.1111/ecot.12189>
- Hall, R. E., & Rabushka, A. (2007). *The Flat Tax* (2nd edition). Hoover Institution Press.
- Ivanova, A., Keen, M., Klemm, A., Pestieau, P., & Velasco, A. (2005). The Russian „Flat Tax” Reform. *Economic Policy*, 20(43), 399–444.
- Kiss, Á., & Mosberger, P. (2015). The elasticity of taxable income of high earners: Evidence from Hungary. *Empirical Economics*, 48(2), 883–908. <https://doi.org/10.1007/s00181-014-0809-7>
- Krekó, J., Erős, H., Greskovics, B., Hajnal, Á., Lawson, A., & Scharle, Á. (2022). *A magyar adórendszer újraelosztási hatásai*. Budapest Intézet. http://www.budapestinstitute.eu/uploads/BI_adorendszer_ujraelo_hatas_2022.pdf
- Saavedra, P. (2007). Flat Income Tax Reforms. In C. Gray, A. Varoudakis, & T. Lane (Szerk.), *Fiscal Policy and Economic Growth: Lessons for Eastern Europe and Central Asia*. World Bank. <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-7181-7>
- Svraka, A. (2021). Recent trends in Income Inequalities in Hungary Using Administrative Data. In *Taxation Working Papers* (Sz. 8; Taxation Working Papers). Ministry of Finance, Department of Tax Policy and International Taxation. <https://ideas.repec.org/p/auo/moftwp/8.html>
- Tóth G. C., & Virovác P. (2013). Nyertesek és vesztesek: A magyar egykulcsos adóreform vizsgálata mikroszimulációs módszerrel. *Pénzügyi Szemle*, 58(4), 385–400.
- Varsano, R., Keen, M., Kim, K., & Varsano, R. (2006). *The „Flat Tax(es)”: Principles and Evidence*. International Monetary Fund.

8 Mellékletek

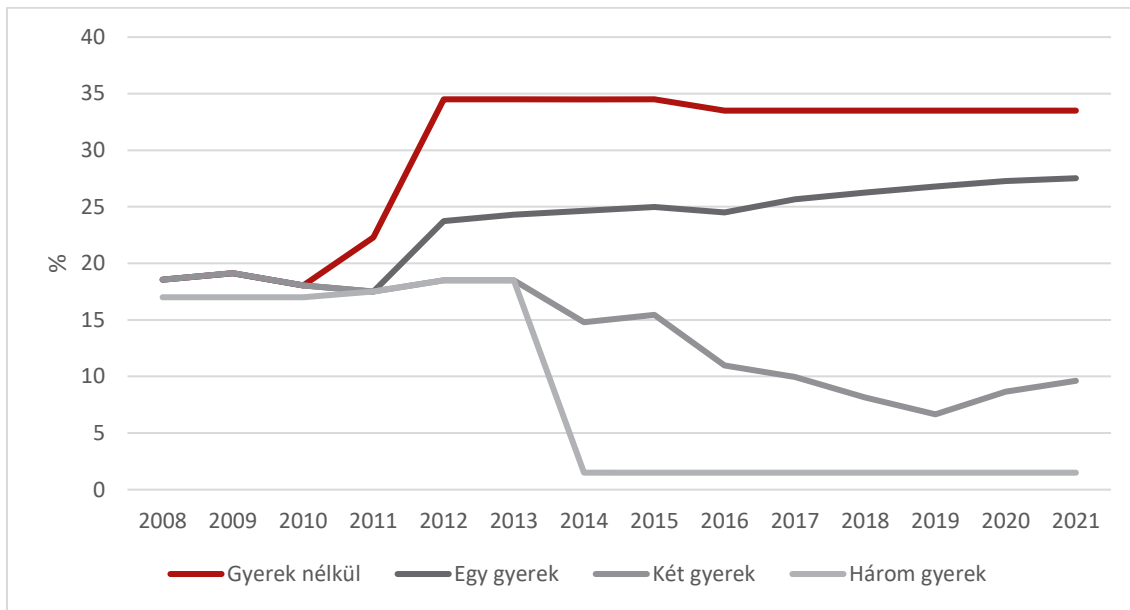
1. Melléklet: Az összesített adókulcs a jövedelmi szint és a gyermekszám függvényében

Hogyan változtatták meg a 2007 és 2020 között zajló adóváltozások a különböző jövedelmű és gyerekszámú adózói csoportok adóterhelését? Az adórendszer 2010-ig viszonylag progresszívnek tekinthető, lényegében a gyermekek számától függetlenül. 2010 és 2013 között a progresszív elemek (adójóváírás, több szja-kulcs, sávós szuperbruttósítás) fokozatosan kivezetésre kerültek. A 2010 óta bekövetkezett változások összességében jövedelemátcsoportosítást jelentenek az alacsony jövedelmű gyermektelen adófizetőktől a magasabb jövedelműek és a gyermekesek irányába.

A bruttó kereseteket terhelő munkavállalói adóterhelés (munkavállalói járulék és szja) változását 2010 és 2021 között (gyerekszámanként és jövedelmi szintenként) a 5. táblázat és az 13., 14. és 15. ábrák mutatják be. Ahogy az ábrákon látható, az utóbbi évtizedben lezajlott adóreformok nyertesei alapvetően a magas jövedelműek, illetve a sokgyerekesek voltak. Az alacsony jövedelmű gyermeket nem nevelők esetében ezzel összhangban a munkavállalói adóterhelés drasztikusan megnőtt: a gyermektelen, minimálbérért dolgozók összesített, a munkavállalói járulékokat és a személyi jövedelemadót is magában foglaló adókulcsa 2010 és 2021 között fokozatosan 18 százalékról közel duplájára, 33,5 százalékra emelkedett (13. ábra). Figyelemreméltó, hogy 2010-hez viszonyítva az alacsony jövedelmű, egy gyermeket nevelők adóterhe is érdemben, 9,5 százalékponttal emelkedett. A háromgyerekes, az átlagbér dupláját kereső munkavállalók munkavállalói terhei ezzel egyidejűleg 40,4 százalékról 22,2 százalékra csökkentek (15. ábra)¹⁵. A különböző bruttó kereseti szintek és gyermekszámok melletti nettó jövedelmet és adókulcsot mutatja a 4. tábla, amelyben a családi pótlékot is feltüntettük. A tábla alapján látható, hogy bár a családi pótlék miatt alacsony jövedelem és legalább két gyermek esetén a nettó jövedelem meg is haladhatja a bruttó keresetet, az egygyerekes minimálbért keresők adóterhelése még a családi pótlékkal együtt is magasabb, mint az átlagbér kétszeresét, közel 900 ezer forintot kereső, háromgyerekes adófizetőé.

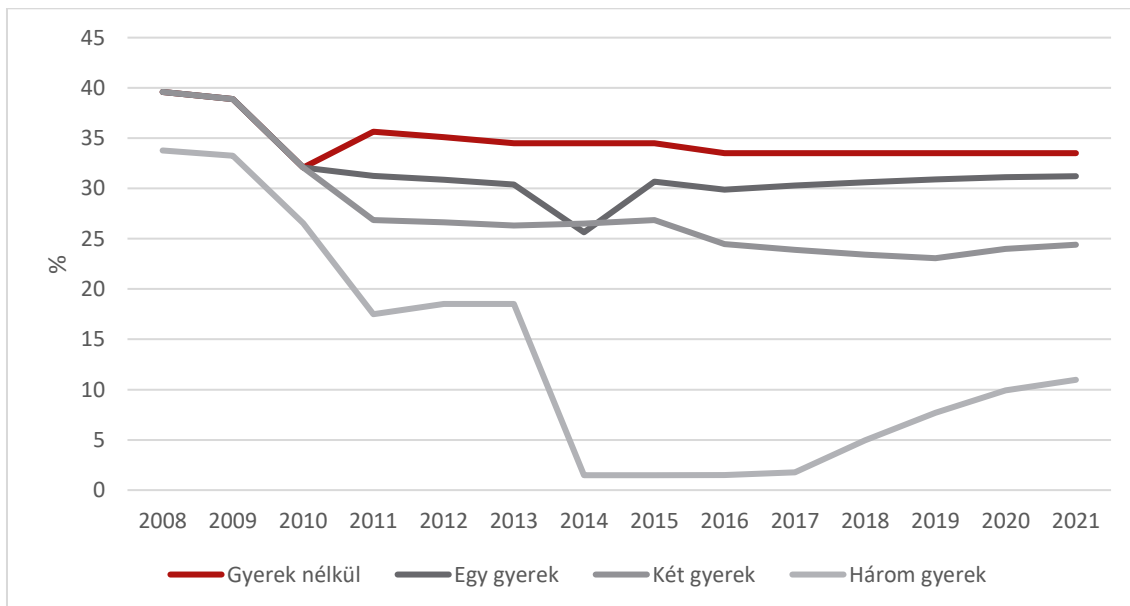
¹⁵ Megjegyzések az 1., 2. és 3. ábrához: (i) 2009 júliusától kis mértékben változtak a szabályok. Az ábrákon az év második felére vonatkozó adatok láthatók; (ii) 2015-től friss házások külön kedvezményre jogosultak. Az ábrán látható adatok nem friss házásokra vonatkoznak.

13. ábra: A munkavállalói adóteher (szja + munkavállalói járulékok) mértéke minimálbér esetén (százalék)

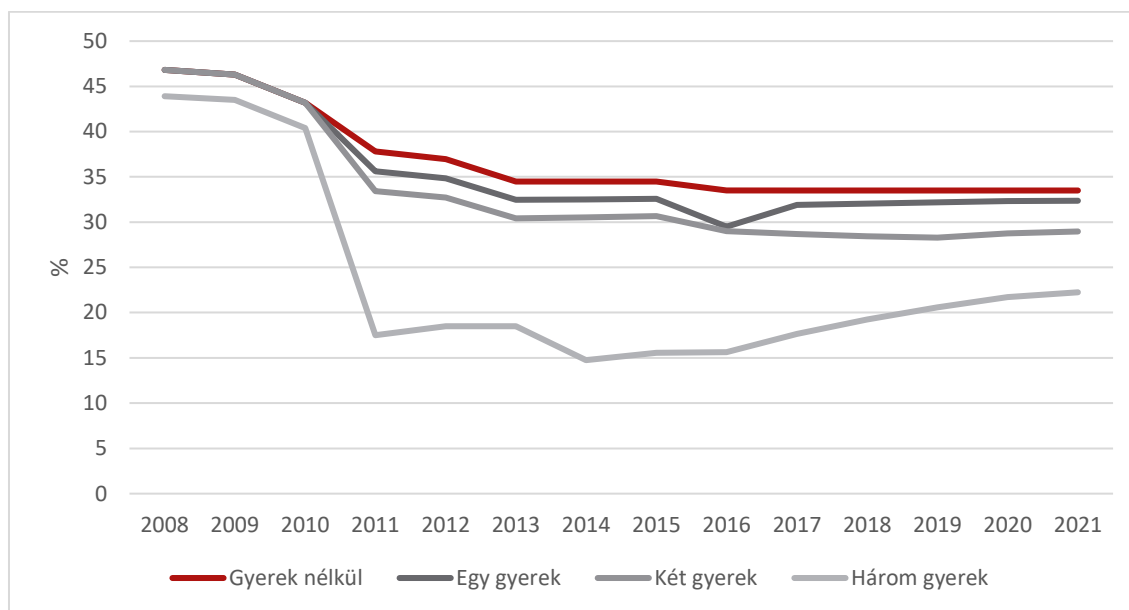
Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai).

14. ábra: A munkavállalói adóteher (szja + munkavállalói járulékok) mértéke átlagbér esetén (százalék)

Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai).

15. ábra: A munkavállalói adóteher (szja + munkavállalói járulékok) mértéke az átlagbér duplája esetén (százalék)

Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai).

5. táblázat: A munkavállalói adóteher (szja + munkavállalói járulékok) változása jövedelmi szintenként és nevelt gyermekenként 2010 és 2021 között, százalékpontban kifejezve

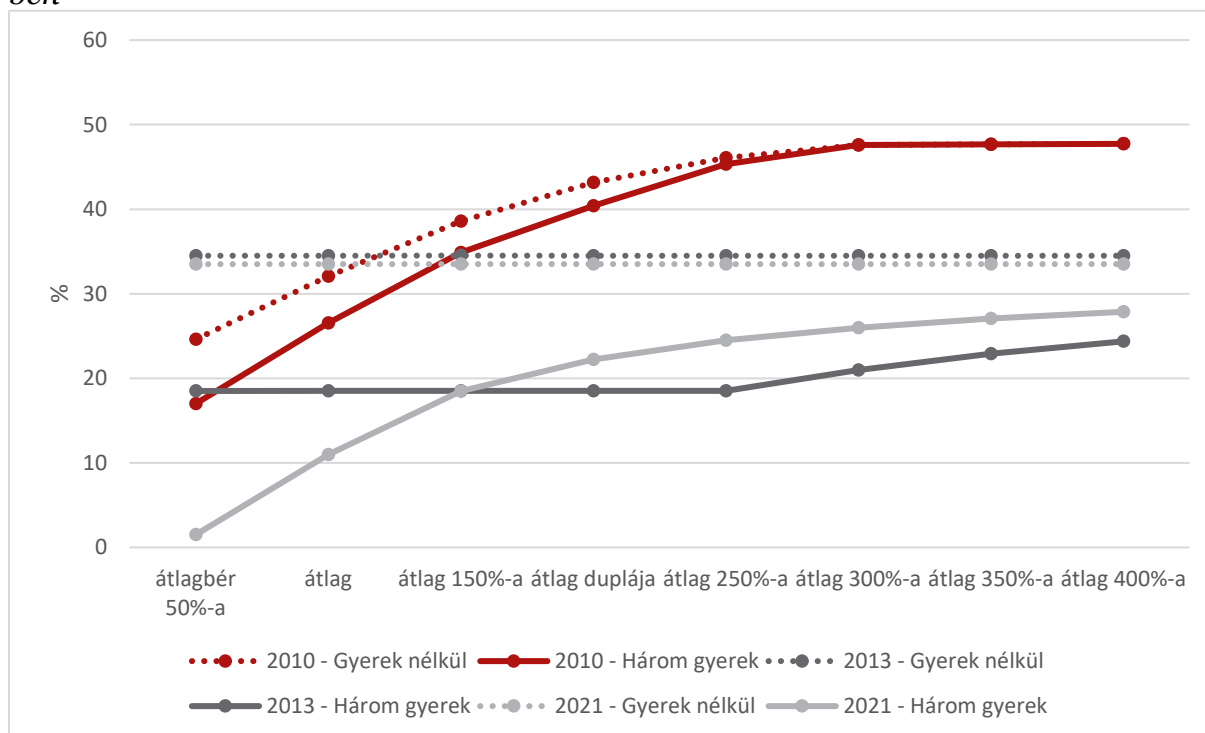
	Minimálbér	Átlagbér	Átlagbér duplája
Gyerek nélkül	15,50	1,40	-9,70
Egy gyerek	9,5	-0,9	-10,8
Két gyerek	-8,40	-7,70	-14,20
Három gyerek	-15,50	-15,50	-18,20

Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai).

Érdeemes megemlíteni, hogy a családi adókedvezmény növelésének, illetve a járulékkedvezmény bevezetésének köszönhetően az alacsony jövedelmű két- vagy háromgyerekeseknek 2014-től fokozatosan csökkent az adórátája (minimálbér és három gyerek esetében nullaközeli szintre). Az átlagbér 2,5-szerese felett kereső háromgyermekesek adóterhe emellett valamelyest emelkedett 2013 óta. Ennek oka, hogy a maximális kedvezmény az átlagos bérszinthez viszonyítva fokozatosan csökkent. Három gyermek esetén jelenleg az adóalap legfeljebb 660 ezer forinttal csökkenthető, ami 99 ezer forintnyi tényleges kedvezményt jelent. A kedvezmény e

jövedelemszint felett nem nő tovább, ami progresszivitást eredményez. A három gyermek esetén igényelhető maximális adóalap kedvezmény 2021-ben az átlagkereset 150 százalékát teszi ki, 2013-ban azonban meghaladta az átlagkereset 250 százalékát, így a fix kedvezményből adódó progresszivitás csak egy jóval magasabb jövedelemszinten jelentkezett. A gyermekteleneket illetően nem volt érdemi változás 2013 óta, az adórendszer itt egykulcsos. Az adórendszer progresszivitásának változását a 16. ábra szemlélteti.

16. ábra: A munkavállalói adóteher (szja + munkavállalói járulékok) változása a gyermekek száma és a jövedelmi szint függvényében, 2010-ben, 2013-ban és 2021-ben

Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai).

6. táblázat: Családi pótlék nélkül, illetve családi pótlékkal számított összesített adókulcsok bérszintenként és gyermekszámunként, 2021

		Nincs gyermek		Egy gyermek		Két gyermek		Három gyermek	
		eFt	Adókulcs (%)	eFt	Adókulcs (%)	eFt	Adókulcs (%)	eFt	Adókulcs (%)
Közfoglalkoztatott (Bruttó: 85 eFt)¹⁶	Nettó	56,5	33,5	66,5	21,7	83,7	1,5	83,7	1,5
	Nettó+CSP	56,5	33,5	78,7	7,4	110,3	-29,8	131,7	-55,0
Minimálbér	Nettó	111,3	33,5	121,3	27,5	151,3	9,6	164,9	1,5
	Nettó+CSP	111,3	33,5	133,5	20,2	177,9	-6,3	212,9	-27,2

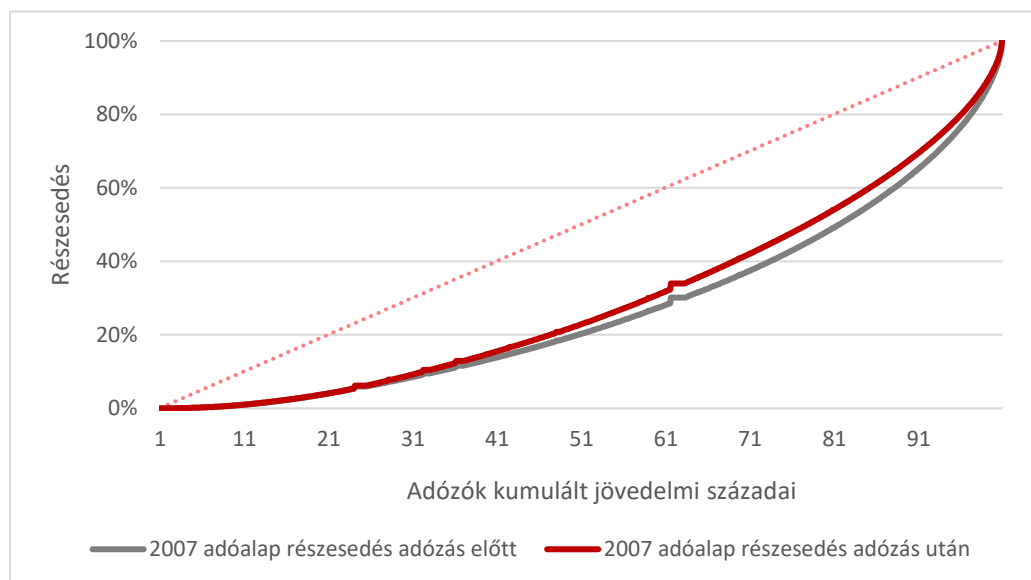
¹⁶ A teljes munkaidőben foglalkoztatott közfoglalkoztatott részére megállapított közfoglalkoztatási bér a teljes munkaidő teljesítése esetén

(Bruttó: 167,4 eFt)									
Átlagbér (Bruttó: 439,5 eFt)	Nettó	292,3	33,5	302,3	31,2	332,3	24,4	391,3	11,0
	Nettó+ CSP	292,3	33,5	314,5	28,4	358,9	18,3	439,3	0,1
Átlagbér duplája (Bruttó: 879 eFt)	Nettó	584,6	33,5	594,6	32,4	624,6	28,9	683,6	22,2
	Nettó+ CSP	584,6	33,5	606,8	31,0	651,2	25,9	731,6	16,8

Forrás: nettober.com, saját szerkesztés. Megjegyzés: az ábra a kedvezményt igénylő egyéni adózó adóterhelését jeleníti meg, tehát egyszülős vagy egykeresős család esetén mutatja a családi adóterhelést. Kétkeresős családok esetén a családi jövedelem adóterhe eltér. Az átlagbér a teljes munkaidőben alkalmazásban állók havi bruttó munkajövedelmére vonatkozik (KSH, 2021: A munkaerőpiac legfontosabb éves adatai). Minden gyermek kedvezményezett eltartott.

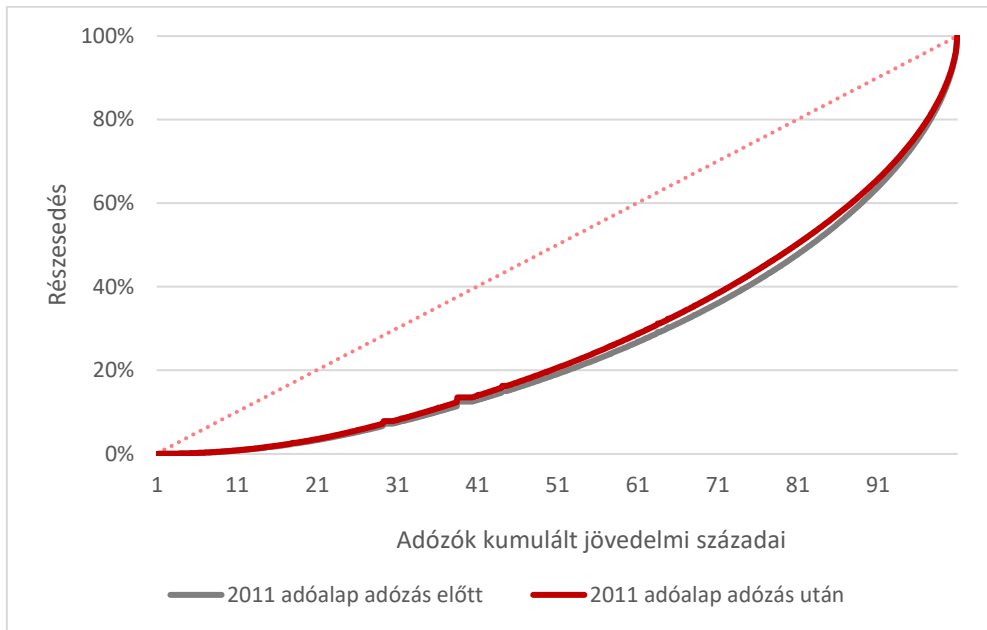
2. Melléklet: Kiegészítő ábrák

17. ábra: Lorenz-görbe: részesedés az összevont adóalapból adózás előtt és után, 2007

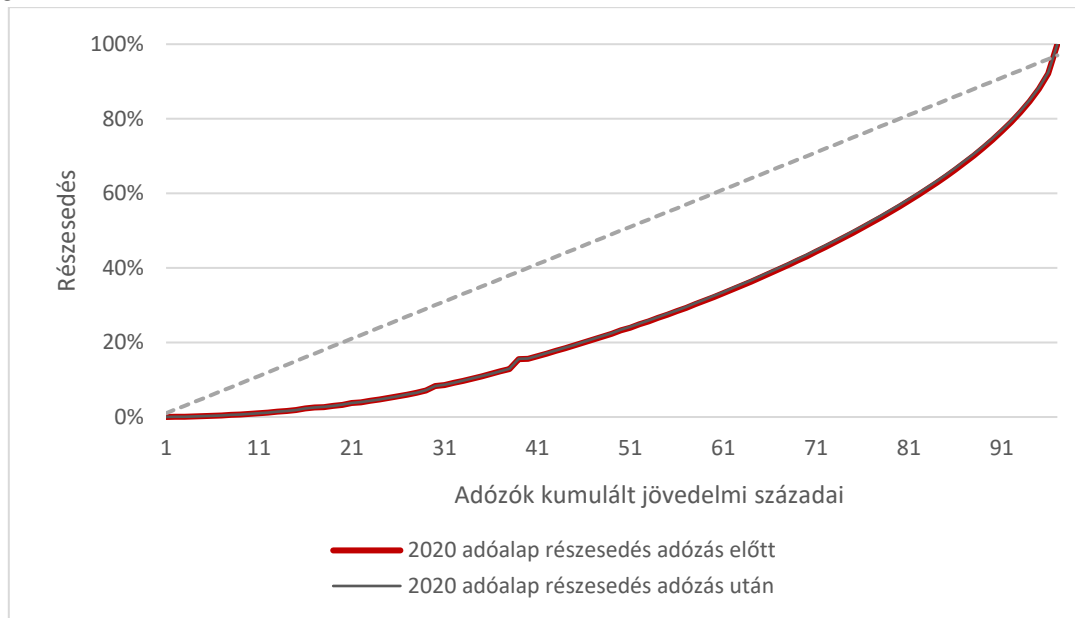
Megjegyzés: a Lorenz-görbe az adófizetőket jövedelem szerint sorrendbe rendezve azt mutatja, hogy az adófizetők jövedelem szerinti alsó adott százaléka (x tengely) a teljes jövedelem mekkora részét birtokolja. A jövedelmek egyenlő elosztása esetén a görbe 45 fokos egyenesen (az ábrán a szaggatott vonal). Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es sja és a 2020-as MO8-as havi járulékbemvallási adatállományai alapján.

18. ábra: Lorenz-görbe: részesedés az összevont adóalapról adózás előtt és után, 2011

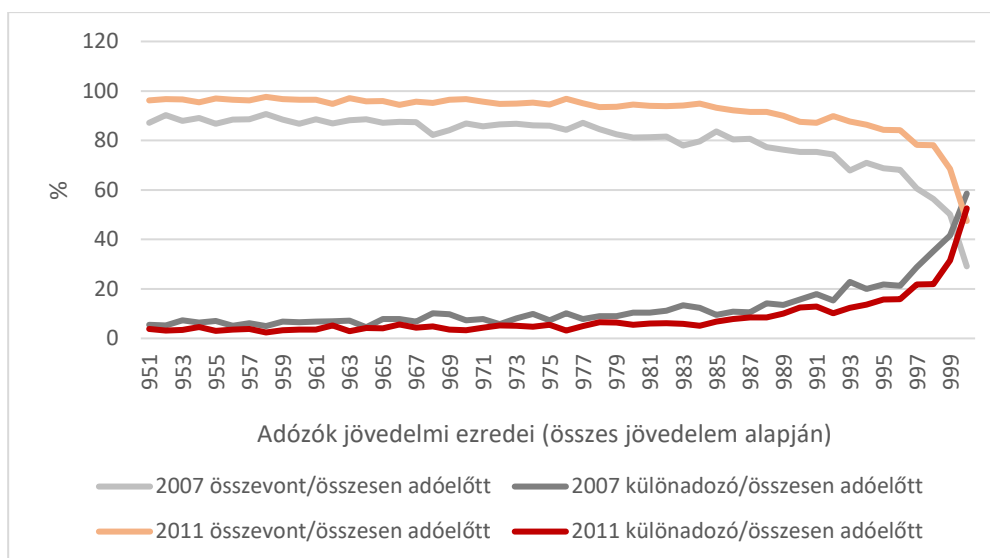
Megjegyzés: a Lorenz-görbe az adófizetőket jövedelem szerint sorrendbe rendezve azt mutatja, hogy az adófizetők jövedelem szerinti alsó adott százaléka (x tengely) a teljes jövedelem mekkora részét birtokolja. A jövedelmek egyenlő elosztása esetén a görbe 45 fokos egyenesen (az ábrán a szaggatott vonal). Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es sja és a 2020-as MO8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

19. ábra: Lorenz-görbe: részesedés az összevont adóalapról adózás előtt és után, 2020

Megjegyzés: a Lorenz-görbe az adófizetőket jövedelem szerint sorrendbe rendezve azt mutatja, hogy az adófizetők jövedelem szerinti alsó adott százaléka (x tengely) a teljes jövedelem mekkora részét birtokolja. A jövedelmek egyenlő elosztása esetén a görbe 45 fokos egyenesen (az ábrán a szaggatott vonal). Forrás: saját számítás a NAV 2007,2011-es sja és a 2020-as MO8-as havi járulékbevallási adatállományai alapján.

20. ábra: A teljes jövedelem megoszlása az összevont adóalap (munkajövedelem) és az elkülönülten adózó jövedelmek (tőkejövedelem) között a felső 5 jövedelmi században

Forrás: NAV, SZJA adatbázis

3. Melléklet: Az ÁFA újraelosztási hatása

Az áfa elosztási hatásainak becslése nehéz, és különösen nehéz olyan becslést készíteni, ami összevethető az szja hatására vonatkozó adminisztratív adatokon alapuló becslésekkel. Az áfa-teher mértéke ugyanis a fogyasztás mértékétől és a vásárolt termékek összetételétől is függ, amelyről csak háztartási szintű lakossági adatfelvételek gyűjtenek kutatható információt. Mivel azonban Magyarországon nemzetközi viszonylatban igen magas az áfa-kulcs (az EU-ban a legmagasabb), egy leegyszerűsítő feltevéseken alapuló, durva becslést készítettünk az áfa hatására is, hogy képet kapjunk a két fő adónem együttes hatásáról.¹⁷ A számítás további részleteit Krekó és mtsai. (2022) tartalmazza.

A becsléshez a KSH Háztartási költségvetési és életkörülmények adatfelvételét, ezen belül az egy főre jutó bruttó jövedelmeket és COICOP kiadási főcsoportok szerinti kiadásokat használtuk az összes háztartásra vonatkozóan számított jövedelmi ötödönként. A 2020-as kiadási és jövedelmi adatokat, valamint a 2020-as áfakulcsokat alkalmaztuk. Feltételeztük, hogy az áfát végső soron a fogyasztók fizetik meg, azaz a vállalatok az adót teljes mértékben beépítik a fogyasztói árakba. A jövedelemadóval való összevethetőség érdekében csak az aktív háztartásokat (amelyeknek legalább egy tagja aktív kereső) tekintettük.

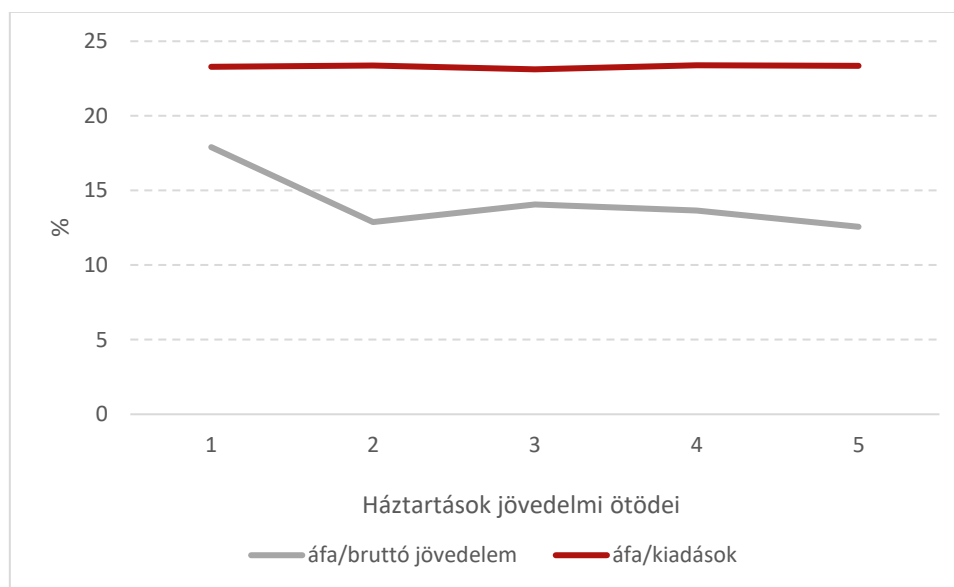
Eredményeink szerint a magas jövedelmű háztartások jövedelmekhez viszonyítva kevesebb áfát fizetnek, mint az alacsony jövedelműek: a legelső jövedelmi ötöd áfaterhelése a jövedelemhez viszonyítva mintegy 5,3 százalékponttal nagyobb, mint a legfelső jövedelmi ötödé (ld. 20. ábra). Ez nem meglepő: az alacsonyabb keresetűek általában a jövedelmük magasabb hányadát fordítják fogyasztásra és kevesebbet megtakarításra, mint a jövedelemeloszlás tetején lévők, így a jövedelmük nagyobb

¹⁷ Az összes áfabevétel 2020-ban 4669 milliárd forintot, míg a teljes szja-bevétel 2527 milliárd forintot tett ki.

részét terheli fogyasztási jellegű adó. A magasabb fogyasztási ráta hatását a fogyasztás kis részére kiterjedő kedvezményes áfakulcsok sem ellensúlyozzák.¹⁸

21. ábra: Az aktív háztartások áfaterhelése az összes háztartás jövedelmi ötödeiben a jövedelemhez, illetve a kiadásokhoz viszonyítva, becslés, 2020

Forrás: saját becslés a KSH HKÉF, 2020 alapján. A számítás a teljes népesség összes háztartásainak jövedelmei alapján képzett ötödökön belül, az aktív háztartásokra vonatkozik.

Az összevont jövedelemadó és az áfa elosztási hatásait egybevetve megvizsgáltuk, hogy az egyes jövedelmi szegmensekben az aktív háztartások (amelyeknek legalább egy tagja dolgozik) jövedelmük mekkora részével járulnak hozzá a közteherviseléshez.

Az aktív háztartások fogyasztási és jövedelmi adatait a KSH csak jövedelmi ötödre bontva közli, a nemzetközi elemzések alapján azonban a legalsó és a legfelső tized között még nagyobb a különbség (ld. pl. Bozio et al. 2018). Ezért az összes háztartásra vonatkozó (decilisenként közölt) adatok alapján készítettünk becslést az aktív háztartások felső jövedelmi tizedére, feltételezve, hogy a kilencedik és a tizedik jövedelmi tizedben az aktív és inaktív háztartások fogyasztási rátája hasonlóan aránylik egymáshoz. A legalsó decilisben - az inaktívok magas arányára tekintettel - az első és a második decilis fogyasztási rátáját egyformának vettük.

Mivel az szja-terhelés megoszlását az egyéni adófizetők összevont jövedelmei, az áfaterhelést pedig a háztartások jövedelmei alapján számoltuk, a két számítás jövedelmi ötödeit és tizedeit nem tudjuk közvetlenül megfeleltetni egymásnak. A számításban azzal az egyszerűsítő feltételezéssel éltünk, hogy a különböző adófajták a különbözőképpen számolt jövedelmi kvantilisok szerint összeadhatók. Az összevont jövedelmek adóterhelése a családi adókedvezmény mellett sem mutat érdemi progresszivitást, gyakorlatilag közel áll az egykulcsos terheléshez, így ez az egyszerűsítés nem okoz jelentős hibát. A munkavállalói adóteher az adófizetők különböző jövedelmi tizedeiben a 30,6-32 százalék közötti tartományban található, így

¹⁸ Sőt, Magyarországon a kedvezményes adókulcsok egy része (pl. szálláshely-szolgáltatás és vendéglátás) kifejezetten a magasabb jövedelműek kedvez, akik jövedelmük nagyobb hányadát fordítják e termékkörré.

feltételezhetjük, hogy a háztartási ötödökben is ebben a tartományban mozog. Ha ehhez hozzáadjuk a jövedelem növekedésével csökkenő áfaterhelést, arra a következtetésre jutunk, hogy a 10. jövedelmi decilisben lévők összességében legalább 5,5 százalékkal kevesebb adót fizetnek jövedelmeik után, mint az alsó jövedelmi ötöd háztartásainak tagjai, a különbség pedig a 8,3 százalékot is elérheti (ld. 7. táblázat).

7. táblázat: A bruttó jövedelmeket terhelő adók, 2020

adóterhelés, %	1. jövedelmi ötöd	2.	3.	4.	5.	1.- jövedelmi tízed	10
Áfa	17.9	12.9	14.1	13.7	12.6	17.9	11.0
szja+munkavállalói járulék	30.6-32	30.6-32	30.6- 32	30.6-32	30.6-32	30.6-32	30.- 6-32
összesen	48.5-	43.5-	44.7-	44.3-	43.2-	48.5-	41.6 -43

Megjegyzés: Az áfa/bruttó jövedelem számítása a KSH, összes háztartást tartalmazó jövedelmi ötödein, az szja+munkavállalói járulék a NAV egyedi járulékbevallási adataiból származó ötödökön alapul. Forrás: saját becslés a KSH HKÉF és a NAV o8M bevallásának egyedi anonim jogviszonyokat tartalmazó adatállománya

Fontos hangsúlyozni, hogy az áfaterhelést a teljes bruttó jövedelemhez viszonyítottuk, ami már tartalmazza a társadalmi jövedelmeket (anyasági, munkanélküliségi ellátásokat, nyugdíjat) is. A számításban adatok hiányában nem vettük figyelembe a külön adózó jövedelmeket, ami vélhetően inkább lefelé torzítja a regresszivitásra adott becslésünket.